

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

PRIPRAVA NA ČRPANJE SREDSTEV IZ SKLADOV EU S Poudarkom
NA ČEZMEJNEM SODELOVANJU SLO/IT

Ljubljana, februar 2004

MOJCA STREHAR

IZJAVA

Študentka _____ izjavljam, da sem avtorica tega
diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom _____ in
dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis:

SLOVAR TUJK IN KRATIC

- ARR: Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj.
- CIP Interreg: Community Initiative Programme Interreg oziroma Program evropske pobude Interreg III A Italija/Slovenija .
- Cohesion Fund: Kohezijski sklad.
- CREDO: Cross-Border Co-operation Between CEEC Border Development: program čezmejnega sodelovanja med državami srednje in vzhodne Evrope na področju obmejnega razvoja.
- EAGGF: European Agricultural Guidance and Guarantee Fund oziroma Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad.
- ERDF: European Regional Development Fund oziroma Evropski sklad za regionalni razvoj.
- EIB: Evropska investicijska banka.
- EPD: Enotni programski dokument.
- ESF: European Social Fund oziroma Evropski socialni sklad.
- FIFG: Financial Instrument for Fisheries Guidance oziroma Finančni instrument za usmerjanje ribištva.
- INDOC: informacijski in dokumentacijski center.
- IN PRIME: Inovacijski preboj Primorske regije.
- INTERREG: Pobuda Skupnosti za spodbujanje sodelovanja med regijami znotraj držav Evropske unije.
- ISPA (Instrument for the Structural policies for Pre-Accession): orodje financiranja programov okoljske in prometne infrastrukture.
- NUTS (Nomenclature des Units Territorielle pour Statistique): statistična klasifikacija teritorialnih enot (SKTE).
- PHARE (Pologne, Hongrie Assistance a la reconstruction Economique): program pomoči Poljski in Madžarski pri prestrukturiranju gospodarstva.
- PHARE CBC: (Phare cross-border-cooperation): program Phare čezmejnega sodelovanja.
- SAPARD (Special Action for Pre-accession for Agriculture and Rural Development): Predpristopni program za kmetijstvo in razvoj podeželja.
- RRA: regionalna razvojna agencija.
- RRP: regionalni razvojni program.
- SMP: mala in srednje velika podjetja.
- SVEZ: Služba Vlade RS za evropske zadeve.
- TAIEX (Technical Assistance Information Exchange Office): pisarna za izmenjavo informacij o tehnični pomoči.
- Task force: delovna skupina, ki sodeluje pri oblikovanju skupnih struktur, določanju prioritet in glavnih projektov s čezmejnimi partnerji.
- TWINNING: Sistem medinstitucionalnega sodelovanja.

KAZALO

1. UVOD	1
2. EU IN VLOGA REGIONALNE POLITIKE	2
2.1. SISTEM STRUKTURNIH SKLADOV EU	3
2.2. DRUGI INSTRUMENTI FINANČNE POMOČI EU	6
3. PRIPRAVA SLOVENIJE NA REGIONALNO POLITIKO EU	8
4. SODELOVANJE SLOVENIJE IN EU	12
4.1. POMOČ V OKVIRU PROGRAMA PHARE V OBDOBJU 1992-1999	12
4.1.1. <i>Tranzicijsko obdobje (1989-1995)</i>	13
4.1.2. <i>Predpristopno obdobje (1996-1999)</i>	13
4.2. PRISTOPNA POMOČ OD LETA 2000 DO POLNOPRAVNEGA ČLANSTVA V EU	16
4.2.1. <i>Pristopno obdobje pri programu Phare</i>	16
4.2.2. <i>ISPA – Instrument strukturne politike za področje transporta in okolja</i>	18
4.2.3. <i>SAPARD – Poseben predpristopni program za kmetijstvo in podeželski razvoj ...</i>	19
4.3. VRSTE PROGRAMOV PHARE	19
4.3.1. <i>Nacionalni programi</i>	19
4.3.2. <i>Večdržavni in horizontalni programi</i>	20
4.3.3. <i>Programi Skupnosti</i>	20
4.3.4. <i>Programi čezmejnega sodelovanja (Phare cross-border cooperation)</i>	20
4.4. POSTOPEK PRIJAVE PROJEKTA IN NJEGOV POTEK	20
5. ČEZMEJNO SODELOVANJE V OKVIRU PROGRAMA PHARE	23
5.1. OBDOBJA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA	25
5.1.1. <i>Tranzicijsko in predpristopno obdobje (do leta 2000)</i>	25
5.1.2. <i>Pristopno obdobje (2000-2004)</i>	26
5.2. SPREMEMBE, KI JIH PRINAŠA POLNOPRAVNO ČLANSTVO SLOVENIJE V EU PRI ČEZMEJNEM SODELOVANJU	26
6. ČEZMEJNO SODELOVANJE Z ITALIJO	29
6.1. OBDOBJA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA MED SLO/IT	31
6.1.1. <i>Tranzicijsko in predpristopno obdobje (do leta 2000)</i>	31
6.1.2. <i>Pristopno obdobje (od leta 2000 do polnopravnega članstva v EU)</i>	33
6.1.2.1. <i>Projekti v obdobju 2000-2003</i>	33
6.1.2.2. <i>Preoblikovanje Phare CBC programa v Interreg III A program</i>	33
6.1.2.3. <i>Strategija sodelovanja SLO/IT v čezmejnih programih Interreg III A</i>	34
6.2. VLOGA REGIJSKIH RAZVOJNIH AGENCIJ PRI ČEZMEJNEM SODELOVANJU SLO/IT	36
6.2.1. <i>Severnoprimorska mrežna RRA</i>	37
6.2.2. <i>Južnoprimorska mrežna RRA</i>	38
7. SKLEP	39
8. LITERATURA	42
9. VIRI	42
PRILOGE	
SLOVAR TUJK IN KRATIC	

1. UVOD

Slovenija bo s 1. majem 2004 pristopila k Evropski uniji (EU) in postala njena polnopravna članica. V skladu s tem dejstvom se bo mogla ravnati po pravilih in smernicah, ki jih je zastavila Evropska komisija. Približevanje Slovenije EU pomeni predvsem prilagajanje pravnega reda in institucij, nova znanja in usposobljenosti, obenem pa nove možnosti sodelovanja. Združena in poenotena Evropa je glavni motiv držav članic, manjšanje razlik v stopnji razvitosti med njimi in med samimi regijami pa njihov glavni cilj. Regionalna politika EU ima zelo pomembno vlogo pri izenačevanju gospodarske razvitosti med državami članicami, saj v okviru strukturnih skladov nudi finančno pomoč regijam pri njihovem razvoju. Države sodelujejo v posameznih programih, eden katerih je tudi čezmejno sodelovanje pri skupnih projektih. Potreba po skupnem načrtovanju obmejnega prostora je pripeljala do različnih povezav že pred desetletji. EU je ta instrument začela uporabljati najprej med državami članicami, nato pa ga je razširila tudi med države kandidatke.

Slovenija je deležna pomoči EU že od leta 1992, ko je začela sodelovati v programu Phare. Ta predpristopni instrument se bo zaključil s pristopom države kandidatke k EU, ko bodo nove države članice začele sodelovati v strukturnih skladih. Eno glavnih področij sodelovanja v programu Phare predstavlja čezmejno sodelovanje, kjer je Slovenija sodelovala s sosednjimi državami pri skupnih projektih. S polnopravnim članstvom bo mogoče črpati sredstva za to področje sodelovanja iz programa Interreg, ki spada med Pobude skupnosti EU. Vsekakor je čezmejno sodelovanje v okviru programa Phare pripomoglo k približevanju stopnje razvitosti Slovenije s sosednjimi državami in omogočilo udeleževanje pri skupnih projektih.

Diplomsko delo prikazuje pripravo Slovenije na črpanje sredstev iz strukturnih skladov EU, ki je pogojena z regionalno politiko Slovenije, ta pa s kohezijsko in strukturno politiko EU. Pri tem je glavni poudarek na čezmejnem sodelovanju, predvsem pa na področju sodelovanja med Slovenijo in Italijo. Cilj diplomskega dela je prikazati dosedanje sodelovanje med tema dvema državama, strategijo sodelovanja pri čezmejnih projektih v prihodnjem obdobju, spremembe, ki jih prinaša članstvo v EU, in pripravljenost potencialnih prijaviteljev projektov na črpanje sredstev iz strukturnih skladov.

Analiza se začne z opisovanjem temeljnih značilnosti strukturne in kohezijske politike EU, zlasti s predstavitvijo strukturnih skladov, ki imajo pomembno vlogo pri uresničevanju regionalne politike. Nato se opisovanje omeji na Slovenijo, kjer so podane zahteve, ki jih mora Slovenija izpolnjevati za pristop k regionalni politiki EU, glavne akterje in institucionalno podlago ter glavne dokumente, ki so podlaga za črpanje sredstev iz strukturnih skladov. V nadaljnjih poglavjih je predstavljeno sodelovanje Slovenije in EU po posameznih obdobjih, ko je Slovenija črpala sredstva večinoma iz predpristopnega instrumenta Phare. Njegova vloga je bila v preteklih letih zelo pomembna za razvoj Slovenije, izkušnje s prijavljanjem projektov na ta program pa zelo dragocene za bodoče črpanje iz strukturnih skladov. S polnopravnim članstvom bo ta program odpravljen, nadaljnja analiza pa bo

prikazala, kako se v zadnjem obdobju njegovega delovanja značilnosti programa nagibajo k strukturnim skladom in s tem pripravljajo na učinkovito črpanje sredstev. V tem poglavju so predstavljene tudi faze izvajanja projekta in elementi, na katere morajo biti pazljivi prijavitelji projektov za pridobitev sredstev. Izmed programov, ki jih pokriva predpristopni instrument Phare, je temeljiteje predstavljen program čezmejnega sodelovanja (Phare CBC), zlasti področja sodelovanja in spremembe, ki jih članstvo zahteva. V zadnjem poglavju je prikazano sodelovanje med Slovenijo in Italijo po posameznih obdobjih, spremembe, ki jih prinaša vstop v EU ter strategija sodelovanja med državama v prihodnosti. V tem poglavju je prikazana tudi pripravljenost potencialnih prijaviteljev projektov na črpanje sredstev iz strukturnih skladov, seznanjenost s programi pomoči EU, zlasti s programom Interreg, in vloga regionalnih razvojnih agencij.

2. EU IN VLOGA REGIONALNE POLITIKE

Regionalna politika se v EU uresničuje preko strukturne in kohezijske politike. V EU in v državah članicah ima zelo velik gospodarski pomen, saj razpolaga kar s tretjino vseh sredstev proračuna EU. Cilj strukturne politike EU je ekonomska in socialna kohezija. Medtem ko razvojne politike favorizirajo razvite regije (R&R), pa EU s pomočjo strukturnih skladov pomaga manj razvitim regijam s ciljem zmanjšanja razlik med regijami v EU. Pri tem je potrebno poudariti, da je lastna regionalna politika držav članic komplementarna strukturni politiki EU. Razlike v BDP na prebivalca in stopnji brezposelnosti se na podlagi regionalnih politik med državami članicami zmanjšujejo, medtem ko se medregionalne razlike na ravni EU povečujejo. Te razlike skuša regionalna politika EU zmanjševati prav z instrumenti pomoči posameznim regijam. Osnovni cilj strukturne in kohezijske politike je zmanjševanje razlik v stopnji razvitosti in v življenjskem standardu med državami in regijami. Evropska komisija je za obdobje 2000-2006 zmanjšala število prioritarnih ciljev strukturnih skladov s sedem na tri. Tako je mogoče strukturno in kohezijsko politiko EU razdeliti na tri glavna ciljna območja, od katerih sta prvo in drugo regionalna, tretje pa je horizontalno in velja na celotnem območju Skupnosti. Pri regionalno usmerjenih ciljnih je sofinanciranje razvojnih programov vezano na enotne teritorialne enote, ki jih imenujemo NUTS. Za potrebe strukturnih skladov sta pomembna predvsem dva nivoja NUTS teritorialne razdelitve, in sicer NUTS 2 in NUTS 3. Cilji so naslednji (Pečar, 2002, str. 21):

- **Cilj 1:** Pod ta cilj se vključujejo vse tiste regije pod NUTS 2, ki imajo bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca v obdobju zadnjih treh let manjši kot je 75 odstotkov povprečja EU. Za te regije je značilno, da se srečujejo z resnimi problemi glede razvitosti, zaposlovanja, pomanjkljive infrastrukture itd. Preko programov se financira projekte, ki zajemajo 70 odstotkov vseh sredstev strukturnih skladov.
- **Cilj 2:** Pod ta cilj se vključujejo vse regije pod NUTS 3, ki se srečujejo z ekonomskimi in socialnimi problemi zaradi prestrukturiranja. Cilj 2 zajema zlasti 4 vrste območij: industrijska, podeželjska območja, mestna območja in ribiška območja. Ta cilj zajema 11,5 odstotkov vseh sredstev strukturnih skladov. Istočasna pomoč za Cilja 2 in 1 ni možna.

- **Cilj 3:** Namenjen je razvoju človeških virov. Državam članicam naj bi pomagal v prilagajanju in modernizaciji sistema vzgoje, izobraževanja in zaposlovanja. Velja le za regije, ki niso vključene v Cilj 1. Ta cilj združuje 12,3 odstotkov vseh sredstev strukturnih skladov.

Razvojne spodbude se udeležujejo preko štirih strukturnih skladov in Pobud skupnosti. Poleg teh instrumentov strukturne politike je bil z Maastrichtskim sporazumom¹ ustanovljen Kohezijski sklad, ki nudi sredstva za sofinanciranje projektov, povezanih z okoljem in transevropskim transportnim omrežjem. Zelo pomembno vlogo pri uresničevanju strukturne in kohezijske politike ima tudi Evropska investicijska banka (EIB) in politike državnih pomoči. EIB je finančna institucija EU in ima močno regionalno dimenzijo, saj je njena osnovna aktivnost skladnejši regionalni razvoj EU. Osnovni namen politike državnih pomoči pa je kontrola nad sredstvi, ki jih države članice namenjajo kot pomoč podjetjem, ki delujejo na notranjem evropskem trgu. Cilj evropske politike je, da v povezavi z nacionalnimi politikami s finančnimi in drugimi spodbudami pomaga pri odpravljanju omejitvenih dejavnikov, ki preprečujejo hitrejši razvoj manj razvitih regij.

2.1. SISTEM STRUKTURNIH SKLADOV EU

EU namenja strukturnim skladom, ki so pomemben instrument pri izvajanju regionalne politike, zelo velik delež evropskega proračuna in ti skladi predstavljajo sredstva za financiranje razvojnih programov v posameznih članicah. Ustanovljeni so bili z namenom pospeševanja razvoja in zmanjševanja razlik med regijami in državami v EU. Financiranje projektov poteka s sodelovanjem lokalnih oblasti in države članice, in sicer tako, da je delovanje strukturne politike določeno kot dopolnilo nacionalnega izvajanja regionalne politike članic. Sredstva iz strukturnih skladov se običajno ne uporabljajo za samostojne projekte, pač pa se odobrijo na osnovi regionalnih razvojnih programov ali posameznih programskih dokumentov.

2.1.1. Evropski sklad za regionalni razvoj (European Regional Development Fund)

Evropski sklad za regionalni razvoj (ERDF) je bil ustanovljen leta 1975. Njegova naloga je spodbujanje ekonomske in socialne kohezije, kjer je njegov osnovni cilj zmanjševanje razlik v stopnji razvitosti med regijami na ravni EU. Sredstva tega sklada se uporabljajo za štiri namene (Sistem strukturnih skladov EU, 2003):

- investicije v izboljšanje produktivnosti, ustvarjanje in ohranjanje delovnih mest;
- investicije v infrastrukturo;
- podpora tehnične pomoči, ki podpira investicije v izobraževanje in zdravstvo, ki sta pomembna za strukturno prilagajanje regij;

¹ Maastrichtski sporazum je najpomembnejši pravni akt EU, s katerim je bila leta 1992 ustanovljena.

- podpora endogenega razvoja s pomočjo ukrepov, ki podpirajo in spodbujajo lokalne razvojne iniciative in aktivnosti malih in srednjih podjetij.

Sklad naj bi zagotavljal podporo pri financiranju čezmejnih, mednarodnih in medregijskih sodelovanj, pilotnih projektov in študij, ki se nanašajo na razvoj celotne Skupnosti.

2.1.2. Evropski socialni sklad (European Social Fund)

Evropski socialni sklad (ESF) je bil ustanovljen leta 1958 in je namenjen izboljšanju in povečanju zaposlovanja v EU. Njegova politika zaposlovanja je osredotočena na pet področij (Sistem strukturnih skladov EU, 2003):

- aktivna politika zaposlovanja za boj proti brezposelnosti;
- razvoj socialne sfere;
- vseživljenjsko izobraževanje in sistemi izpopolnjevanja;
- premostitev ekonomskih in socialnih sprememb;
- enakovredne možnosti zaposlovanja moških in žensk.

Iz Sklada lahko črpajo sredstva dolgoročno brezposelne osebe, mladi, ki prvič vstopajo na trg delovne sile in ljudje, ki potrebujejo dodatna usposabljanja ali pomoč pri samozaposlovanju, ki bi jim omogočala nove možnosti zaposlitve – razvoj sposobnosti in poklicnih kvalifikacij ter spodbuda ustvarjanju novih delovnih mest. Ena izmed nalog ESF-ja je tudi izvajanje iniciative EQUAL, ki naj bi uresničevala Pobude skupnosti proti diskriminaciji in neenakosti na trgu dela. V ta sklop sodijo predvsem naloge inovacijske narave in pilotni projekti, ki zadevajo trg dela, zaposlovanje, strokovno izpopolnjevanje, študije, tehnično pomoč in strokovno sodelovanje.

2.1.3. Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund)

Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (EAGGF) je bil ustanovljen leta 1964 in je usmerjen v naslednje naloge (Sistem strukturnih skladov EU, 2003):

- krepitev in reorganizacija kmetijstva, vključno z organizacijo in predelavo kmetijskih, ribiških in gozdarskih proizvodov;
- zagotavljanje preoblikovanja kmetijske proizvodnje in razvoja gozdarstva ter podpora razvoja dopolnilnih dejavnosti za kmetovalce;
- zagotavljanje primerne življenjskega standarda kmetovalcev;
- pomoč pri razvoju družbene izdelave na kmetijskih področjih z namenom zaščite okolja in podeželja.

2.1.4. Finančni instrument za usmerjanje ribištva (Financial Instrument for Fisheries Guidance)

Finančni instrument za usmerjanje ribištva (FIFG) je deloval v okviru Kmetijskega sklada, z letom 1993 pa je postal samostojni instrument oziroma sistem Skupnosti za ribištvo in marikulturo, ki igra pomembno vlogo pri subvencioniranju ribiškega sektorja. Sklad je namenjen naslednjim nalogam (Sistem strukturnih skladov EU, 2003):

- prizadevanje za doseg trajnega ravnovesja med ohranjanjem in izkoriščanjem vodnih virov;
- povečanje konkurenčnosti in razvoj stabilnega podjetništva v tem sektorju;
- povečanje ponudbe in vrednosti proizvodov s tega področja;
- prispevanje k oživitvi področij odvisnih od ribištva in marikulture.

Osnovni namen vseh strukturnih skladov je podpirati konkurenčno okolje nenehnega razvijanja in uravnoteženega razvoja področja, ustvarjanje novih delovnih mest na celotnem območju EU in spodbujanje izobraževanja za pridobitev kvalificirane delovne sile ter spodbujanje ekonomske in tehnične inovativnosti. Pomoč je namenjena trem glavnim vidikom razvoja regij in območij: infrastrukturi, razvoju človeških virov in produktivnosti sektorjev. Namen pomoči mora biti usklajen tako s kratkoročnimi cilji izvajanja politik kot z dolgoročnim razvojnim načrtovanjem. Posebna pozornost se posveča malim in srednjim podjetjem, ki predstavljajo potencialne kandidate za ustvarjanje novih delovnih mest. Poudarja se tudi enakopravnost pri zaposlovanju, velik pomen pa pridobiva tudi zaščita in vpliv na okolje.

Delovanje strukturnih skladov je določeno s splošnimi načeli (Sistem strukturnih skladov EU, 2003):

- **načelo koncentracije** sredstev oziroma ukrepov na regije in skupine, ki jih najbolj potrebujejo glede na določene cilje, ki so opredeljeni s prioritetami in strogimi kriteriji;
- **načelo programiranja**, tj. načrtovanega in programiranega usmerjanja sredstev, ki določa, da sredstev ni mogoče pridobiti za posamezne nepovezane investicije, temveč se dodelijo na osnovi razvojnih programov – večletni razvojni plan ali enotni programski dokument (EPD);
- **načelo partnerstva**, ki pomeni sodelovanje Evropske komisije, vlad članic, lokalnih in regionalnih oblasti;
- **načelo dodatnosti pomoči** (additionality), ki pomeni, da skladi dopolnjujejo finančna sredstva lastnih sredstev članic, ne pa da jih nadomeščajo. V regionalnih razvojnih programih (RRP) je tako potrebno zagotoviti sofinanciranje iz privatnih in lokalnih virov;
- **načelo subsidiarnosti**, ki pomeni, da je organizacija skladov administrativno določena z regionalno, nacionalno in evropsko prioriteto, pri tem pa je vloga Evropske komisije omejena na tisto poslovanje, kjer je potrebno skupno odločanje. Za uveljavitev tega načela je pomembna zlasti regionalizacija;

- **načelo učinkovitosti vrednotenja učinkov**, ki naj bi povečalo kontrolo in nadzor učinkovitosti ter uspešnosti, proračunsko disciplino in poenostavitev celotnega sistema pomoči strukturnih skladov.

Na sistem strukturnih skladov EU se pripravljajo države kandidatke, ki sodelujejo z EU preko predpristopnih pomoči, ki bodo z letošnjim letom prenehale delovati. Premik iz predpristopnih pomoči (PHARE, ISPA, SAPARD) na sistem strukturnih skladov ne poteka enako pri vseh državah kandidatkah, upoštevati je namreč potrebno njihove različne značilnosti – velikost, stopnjo gospodarskega in socialnega razvoja, administrativne zmožnosti in razvojne prioritete. Evropska komisija je zato postavila štiri smernice v pomoč pri prehodu na sistem strukturnih skladov (Moving to the Structural Funds, 2004):

1. Pospešiti vpeljavo pristopov in procedur, ki veljajo v sistemu strukturnih skladov, v Pharovo pomoč na področju ekonomske in socialne kohezije.
2. Prenesti nacionalne programe Phare na večletno programiranje, ki temelji na ločenih osnovah za vsako podporo posebej, vključno s podporo institucionalnemu razvoju.
3. Seznaniti države kandidatke s principi skupne odgovornosti, ki veljajo v sistemu strukturnih skladov.
4. Okrepiti pomoč, poleg lastne pomoči držav kandidatk, izvedbenim oblastem, ki so jih sprejele države kandidatke skupaj z Evropsko komisijo.

2.2. DRUGI INSTRUMENTI FINANČNE POMOČI EU

Poleg štirih strukturnih skladov se preko EU izvajajo še naslednji finančni instrumenti:

2.2.1. Kohezijski sklad (Cohesion Fund)

Poseben sklad v tem sistemu je Kohezijski sklad, ki nudi možnosti direktnega financiranja projektov, ki se navezujejo na okoljsko in transportno infrastrukturo v Španiji, Grčiji, na Irskem in Portugalskem. ISPA kot predpristopni instrument namenja enako pomoč desetim kandidatkam centralne in vzhodne Evrope. Kriterij za dodelitev sredstev iz Kohezijskega sklada je bruto nacionalni proizvod (BNP). Če je le-ta manjši od 90 odstotkov povprečja EU, je članica upravičena črpati sredstva iz Kohezijskega sklada. Finančna pomoč sklada je usmerjena v (Sistem strukturnih skladov EU, 2003):

- okolje-varstvene projekte in projekte, ki dopolnjujejo razvoj politike okolja,
- projekte za transportno infrastrukturo skupnih interesov, ki jih financirajo članice,
- preliminarne študije, ki se nanašajo na projekte in njihovo realizacijo,
- pripravljalne projekte, ki analizirajo stroške in prihodke ter tehnično podporo projektov.

2.2.2. Pobude skupnosti

Pobude skupnosti so poseben instrument pomoči Evropske komisije za uresničevanje strukturne politike. Financirajo se iz strukturnih skladov, zato zanje veljajo enaka določila kot

za preostale pomoči iz skladov, le da je v tem primeru Evropska komisija tista, ki določa vsebinsko usmeritev. Države članice na podlagi Uredb o strukturnih skladih izdelajo nacionalne in regionalne načrte, v katerih na osnovi obstoječih problemov navedejo potrebne ukrepe za prihodnja leta in s tem povezane potrebe po pomoči. Pri Pobudah skupnosti pa, kot že samo ime pove, daje pobudo Evropska Skupnost, natančneje Evropska komisija. Le-ta določi za vsako pobudo vsebinske in administrativno-tehnične okvirne pogoje s smernicami, države članice pa posredujejo predlog za Program v okviru Pobude skupnosti (Skorubski, Wisser, Petzold, 2000, str. 68). Evropsko komisijo je Svet pooblastil za sprožanje Pobud skupnosti, katerih namen je lajšati uporabo politik Skupnosti na regionalni ravni in zagotavljanje, da podjetja v regijah, ki zaostajajo v razvoju, ter na industrijskih območjih v zatonu izkoristijo priložnosti, ki jim jih ponuja vzpostavitev notranjega trga. Pobude skupnosti so nadnacionalni programi in so enaki za vse regije, ki izpolnjujejo ustrezne pogoje, saj je njihov namen reševati težave, ki so posebnega pomena za Skupnost. Njihovo izvajanje poteka decentralizirano in je odvisno od regionalne oblasti države članice. V programskem obdobju 2000-2006 je za Pobude skupnosti namenjenih 5,35 odstotkov celotnih sredstev iz strukturnih skladov.

EU je določila štiri Pobude skupnosti, ki so namenjene iskanju skupnih rešitev za specifične probleme. Financiranje posamezne pobude se bo izvajalo le iz enega strukturnega sklada. Pobude skupnosti so naslednje:

1. INTERREG III: Vsebuje čezmejno sodelovanje, mednarodno sodelovanje in medregionalno sodelovanje. Spodbuja partnerstvo in sodelovanje med ljudmi ob meji in preko državne meje. Ta iniciativa se financira v okviru ERDF-ja. Pokriva tako aktivnosti čezmejnega sodelovanja med samimi državami članicami EU, kot tudi med državami članicami in državami, ki mejijo na EU in so kandidatke za vstop. Program Interreg podpira tri različna področja in prvo izmed njih je *čezmejno sodelovanje (INTERREG III A)*. To je sodelovanje obmejnih regij sosednjih držav. Interreg III A je nadaljevanje programa Interreg I in II A. Osnovni cilji tega programa so promocija urbanih, ruralnih in obalnih področij, krepitev podjetništva in razvoj srednjih in malih podjetij (angl. SME), adaptacija delovnega trga in podpora socialnemu področju, razvoj človeških virov, podpora raziskovalnemu in izobraževalnemu področju ter področju kulture in zdravstva ter gradnja institucionalnih kapacitet za čezmejno sodelovanje. Naslednje področje sodelovanja je *transnacionalno sodelovanje (INTERREG III B)*. Gre za sodelovanje na področju prostorskega planiranja med državami in regijami v EU in kandidatki za vstop. Predstavlja razširitev programa Interreg II C. Zadnje področje, ki ga pokriva Interreg, je *transregionalno sodelovanje (INTERREG III C)*, ki pomeni sodelovanje med regijami in mesti v različnih državah na specifičnih področjih. Interreg III je nadaljevanje programa Interreg I (1990-1993), s katerim se je podpiralo čezmejno sodelovanje, in programa Interreg II (1994-1999), s katerim se je področje sodelovanja razširilo na transnacionalno raven. Interregionalno sodelovanje do leta 1999 še ni bilo podprto s strani Interrega. Omenjena Pobuda skupnosti temelji na sodelovanju lokalnih oblasti držav na obmejnem območju, ki so udeležene pri izvedbi in pripravi skupnih

programov, ki morajo biti usklajeni z nacionalnimi usmeritvami. Interreg III med sodelujočimi državami vpeljuje skupno strategijo in skupen razvojni program z namenom, da regije ne bi zaostajale v razvoju glede na centraliziran razvoj držav. Zahteva izdelavo skupne SWOT analize, skupen tekoči račun in skupni management. Program je orientiran na potrebe Skupnosti, sodelovanje lokalnih in nacionalnih oblasti pa je nujno. Država postavlja usmeritve, na lokalni ravni pa se formulirajo ideje in potencialni projekti. Za države kandidatke je bil leta 1994 vpeljan instrument Phare CBC z namenom, da se sodelovanje držav razširi tudi izven EU. Ta se je v zadnjih letih zelo približal programu Interreg III A, v katerega se bo preoblikoval s priključitvijo držav kandidatk EU. Tako so se v zadnjem, pristopnem obdobju, oblikovali skupni organi s strani članic in držav kandidatk, ki skupaj oblikujejo strategijo razvoja (Joint Programming Document Interreg III A/Phare CBC Italy-Slovenia 2000-2006, 2001, str. 8).

2. URBAN II: trajnostni razvoj mest in urbanih naselij. Spodbuja inovativne strategije za gospodarsko in socialno oživitev malih in srednje velikih mest ali zapostavljenih mestnih predelov. Hkrati omogoča izmenjavo znanja in izkušenj za trajnostno oživitev mest in njihovega razvoja. Tudi ta je financiran iz ERDF-ja.

3. LEADER: ruralni razvoj lokalnih iniciativ kot trajnostni razvoj območij. Spodbuja programe za razvoj in sodelovanje lokalnih akcijskih skupin za razvoj podeželskega prostora. Ta iniciativa je financirana v okviru EAGGF-ja.

4. EQUAL: kombinacija neenakosti in diskriminacije na trgu dela. Spodbuja nove metode za boj proti diskriminaciji in neenakosti vseh vrst. Ta iniciativa je financirana iz ESF-ja.

3. PRIPRAVA SLOVENIJE NA REGIONALNO POLITIKO EU

Slovenija je v preteklih letih ob prevladujočih procesih tranzicije in privatizacije posvečala premalo pozornosti uresničevanju skladnega regionalnega razvoja. Prenova regionalne politike se je začela leta 1998 in se je v letu 1999 vpeljala z Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 60/99) ter s podzakonskimi akti zakona v letu 2000. Zakon določa cilje, načela, organizacijo spodbujanja skladnega regionalnega razvoja, dodeljevanje razvojnih spodbud ter merila za opredelitev območij s posebnimi razvojnimi problemi. Reforma izhaja iz regionalnih razlik, analize obstoječe neposredne in posredne regionalne politike, primerjave slovenske regionalne politike z regionalno politiko razvitih držav, evropske dimenzije regionalne politike, zahtev politike državnih pomoči in analize razvojnih možnosti slovenskih regij. Konec leta 2003 je bil podan nov Predlog zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, ki podpira nadaljnji razvoj regionalizma v Sloveniji. V predlogu zakona se statistične regije preoblikujejo v razvojne regije, ki so opredeljene kot osnovna funkcionalna enota za izvajanje regionalne politike do ustanovitve pokrajin. Pokrajine naj bi v prihodnosti skrbele za regionalni razvoj in bi bile teritorialne skupnosti s položajem pravne osebe, z lastnim premoženjem, lastnimi finančnimi sredstvi,

izvirnimi pristojnostmi in z neposredno izvoljenimi organi (Slovenija v Evropski uniji, 2002, str. 126).

Regionalna razvojna politika naj bi služila predvsem kot osnova za pridobivanje sredstev iz strukturnih skladov. Za vključitev v strukturno politiko EU so pomembne ravni SKTE-0 (osnova za kohezijsko politiko), SKTE-2 (t. i. Cilj 1 v okviru strukturne politike) in SKTE-3 (Cilj 2 strukturne politike, pobuda Interreg)². Za domačo strukturno politiko je pomembna tudi raven SKTE-5, to je raven občin, na kateri se določajo območja s posebnimi razvojnimi problemi. Po ustanovitvi pokrajin se bo sedanja statistična členitev ozemlja Slovenije ustrezno prilagodila novemu stanju, pokrajine pa bodo postale osnovne funkcionalne enote za izvajanje domače regionalne strukturne politike oziroma za njeno vključitev v strukturno politiko EU. (Regionalni razvoj v Sloveniji, 2000, str. 106). Za učinkovito koriščenje sredstev iz strukturnih in Kohezijskega sklada poteka v Sloveniji intenzivna posodobitev usposobljenosti uprave. Na področju regionalne politike in koordinacije strukturnih instrumentov sta bili ustanovljeni Javna agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj³ (ARR) in mreža Regijskih razvojnih agencij (RRA). Kot organ upravljanja s strukturnimi skladi in Kohezijskim skladom je bil formiran poseben sektor znotraj Službe vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj, za prenos plačil pa skrbi plačilni organ v okviru Ministrstva za finance. Vladna služba ima dve delovni področji, in sicer: koordinacija aktivnosti za zagotavljanje skladnega regionalnega razvoja in koordinacija aktivnosti za izvajanje evropske strukturne in kohezijske politike. Vladna služba vodi medresorske priprave za usklajevanje okvirnih sporazumov z EU, na podlagi katerih lahko Slovenija prejema sredstva iz evropskega proračuna. Hkrati opravlja naloge upravljanja za potrebe evropskih strukturnih in kohezijskih skladov, usklajuje, spremlja in vrednoti delovanje ministrstev, vladnih služb ter drugih organov in služb pri izvajanju nalog strukturne politike ter o tem poroča vladi. Zadolžena je tudi za vzpostavitev in zagotavljanje delovanja informacijskega sistema za spremljanje in vrednotenje Državnega razvojnega programa (DRP) in EPD-ja (Uradni list RS, št. 115/02).

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja uvaja nosilce regionalne politike v Sloveniji, ki so (Uradni list RS, št. 60/1999):

- Svet za strukturno politiko: Usklajevalni organ Vlade Republike Slovenije za področje strukturne politike in regionalnega razvoja. Svet naj bi usklajeval ukrepe za skladen regionalni razvoj v dokumentih razvojnega načrtovanja in v državnem proračunu ter

² SKTE je Statistična klasifikacija teritorialnih enot, ki jo je Slovenija uvedla v svoj pravni red s sklepom vlade z dne 31.3.2000 in s tem zagotovila primerljivost s klasifikacijo EU. Ravni SKTE-0 in SKTE-1 predstavlja država v celoti, na ravni SKTE-2 sta opredeljeni Ljubljanska urbana regija in Preostala Slovenija, na ravni SKTE-3 pa je opredeljenih 12 regij (Pomurska, Podravska, Koroška, Savinjska, Zasavska, Spodnjeposavska, Jugovzhodna Slovenija, Osrednjeslovenska, Gorenjska, Notranjsko-kraška, Goriška in Obalno-kraška). Raven SKTE-4 predstavlja 58 upravnih enot, raven SKTE-5 pa 192 občin (Uradni list, št. 28/00).

³ Javna agencija pri poslovanju uporablja skrajšano ime Agencija RS za regionalni razvoj (ARR) (Uradni list, št. 56/03).

koordiniral uporabo sredstev razvojnih pomoči EU. Svet spremlja in ocenjuje izvajanje DRP-ja ter obravnava RRP-je. Deluje kot medresorski usklajevalni mehanizem.

- ARR: Osrednja državna institucija za koordinacijo in vključevanje Slovenije v strukturno in kohezijsko politiko EU. Opravlja razvojne, svetovalne, pospeševalne in usklajevalne naloge države pri spodbujanju razvoja.
- RRA: Ustanovijo jo občine ter osebe javnega in zasebnega prava, lahko je tudi pogodbeno povezava dveh ali več lokalnih razvojnih institucij v okviru statistične regije. Njene naloge so priprava regionalnih in skupnih razvojnih programov, koordiniranje dela lokalnih razvojnih institucij, ki sodelujejo pri pripravi in izvajanju RRP-ja, svetovanje in prijava projektov na razpise, sodelovanje pri pripravi državnih razvojnih dokumentov razvojnega načrtovanja.
- Sklad za regionalni razvoj in ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja: Pravna oseba in finančna organizacija, ki zbira in dodeljuje sredstva za regionalno strukturno politiko. Sklad je namenjen trajnejšemu doseganju javnih ciljev na področju regionalne politike.
- Ostale organizacije: Ostala ministrstva in agencije, ki imajo veliko vlogo pri spodbujanju skladnega regionalnega razvoja.

Temeljni dokumenti za vodenje regionalne strukturne politike so Strategija regionalnega razvoja Slovenije (SRRS), RRP-ji in DRP. *SRRS* je temeljni državni strateški dokument regionalne strukturne politike v Sloveniji in je v zakonu definiran kot dolgoročni strateški dokument države, ki opredeljuje cilje regionalnega razvoja ter določa instrumente in politiko za doseganje teh ciljev. *DRP* prikazuje državne razvojne prioritete, glavne programe in podprograme. Navaja tudi sredstva, predvidena za financiranje s strani vlade, ter predvideno pomoč Skupnosti. V pristopnem obdobju (2000-2003) je predstavljal programsko podlago za črpanje sredstev različnih oblik predpristopnih pomoči, za obdobje 2004-2006, po vstopu Slovenije v EU, pa bo temelj za pogajanja o finančni alokaciji strukturnih skladov in Kohezijskega sklada (Dejak, 2002, str. 5). *RRP-ji* so temeljni izvedbeni dokumenti na regionalni ravni, v katerih so določena prednostna razvojna področja regij in finančno ovrednoteni glavni programi in podprogrami. Prioritete iz RRP-jev se morajo ujemati s tistimi iz DRP-ja, te pa s prioritetaми iz SRRS-ja. RRP vsebuje strateški in izvedbeni del. V strateškem delu se opredelijo razvojne možnosti in vizija regije, prioritetni razvojni cilji ter načini in razvojne naloge za doseganje teh ciljev. V izvedbenem delu pa se uskladi glavne programe, podprograme in projekte za uresničevanje razvojnih prioritet ter finančno-organizacijski okvir za njihovo izvedbo.

S pripravo teh dokumentov se je programska faza (priprava DRP-ja in RRP-jev) z letom 2003 zaključila, projektna faza (priprava ključnih razvojnih projektov za uresničitev regionalnih razvojnih prioritet) pa pričela. Izdelava projektov je mogoča s partnerskim pristopom države, lokalnih skupnosti, zasebnega sektorja in institucij civilne družbe. Povezovanje partnerjev na prioritetenih regionalnih projektih je glavno vodilo regionalne politike. Usmerjanje finančnih sredstev se je preusmerilo iz raznih ministrstev v agencije in sklade. Na ministrstvih pa se kot osnovna funkcija ohranja izdelava razvojne politike.

Razvojni programi imajo prednost pri dostopu do donacij EU v okviru pristopnega programa Phare in pri uvrščanju v *EPD* 2004-2006, preko katerega bo v naslednjih nekaj letih EU investirala okoli 100 milijard SIT nepovratnih sredstev v razvojne projekte. EPD vsebinsko izhaja iz Državnega razvojnega programa RS 2001-2006 in bo po uskladitvi med RS in Evropsko komisijo dobil status mednarodne pogodbe. Koordinator priprave EPD je Služba vlade za strukturno politiko in regionalni razvoj, pred njeno ustanovitvijo pa je proces usklajevala ARR RS. Strateške usmeritve in izhodišča so sledeča (Predstavitev področja strukturne politike, 2003):

- Osnovni cilj EPD je povečanje konkurenčnih sposobnosti Slovenije in gospodarska krepitev regij.
- Razpršena in omejena razpoložljiva finančna sredstva (nacionalna in EU) se v EPD-ju usmeri na tiste prioritete in ukrepe, ki imajo največje merljive učinke, vključno z multiplikacijskim učinkom.
- Izbrani ukrepi morajo preko sinergičnih učinkov voditi k razvojnemu preboju Slovenije in regij, pri čemer razvojni preboj ne sme škodovati socialnemu in okoljskemu razvoju.

EPD je vlada sprejela konec leta 2003, sredstva pa bodo namenjena za sledeče prioritete (Predstavitev področja strukturne politike, 2003):

- Spodbujanje konkurenčnosti podjetniškega sektorja, kamor sodi tudi kmetijsko gospodarstvo.
- Razvoj človeških virov in zaposlovanja.
- Razvoj ekonomske infrastrukture, in sicer predvsem poslovnih con z ustrezno okoljsko, transportno in telekomunikacijsko infrastrukturo.

Regionalna politika rešuje osnovne probleme regionalnega razvoja v Sloveniji, ki se kažejo v neenakomernem razvoju ozemlja. Razlike, merjene s socio-ekonomskimi kazalci, se pojavljajo med statističnimi regijami in med občinami. Razlike med občinami so večje kot na ravni regij predvsem zaradi majhnosti občin. Tiste občine, ki izpolnjujejo kriterije za uvrstitev med območja s posebnimi razvojnimi problemi, imajo prednost pri dodeljevanju spodbud, pomembnih za skladni regionalni razvoj. Problemi se pojavljajo tudi zaradi neizkoriščanja razvojno potencialnih regij, do katerega prihaja zaradi pomanjkanja ustreznih znanj in organiziranosti spodbujanja razvoja na regionalni ravni. Izkoriščanje razvojnih potencialov slovenskih regij na osnovi integralnih RRP-jev je prav tako cilj slovenske regionalne politike.

Dolgoročni cilj je doseganje visokega življenjskega standarda prebivalcev vseh slovenskih regij s pospeševanjem razvoja okolju prijaznega gospodarstva, varovanjem naravnih dobrin, naravne in kulturne dediščine ter drugega javnega dobra v vseh slovenskih regijah. Srednjeročni cilji (do konca leta 2006) regionalne politike so naslednji (Predstavitev področja regionalnega razvoja, 2003):

- Zaustaviti trend povečevanja razlik v gospodarski razvitosti in pri življenjskih možnostih med regijami, s poudarkom na celostnem razvoju podeželja.
- Gospodarski, socialni in prostorski razvoj vseh slovenskih regij in preprečevanje nastajanja novih območij z večjimi razvojnimi problemi.
- Ohranjanje poseljenosti na celotnem ozemlju Republike Slovenije ob upoštevanju policentričnega sistema poselitve.
- Izboljšanje relativnega položaja slovenskih regij, merjeno v BDP po kupni moči na prebivalca, v primerjavi z obmejnimi regijami v Avstriji in Italiji.
- Oblikovanje vseslovenskega gospodarskega razvojnega pola z gospodarsko krepitvijo in prometno povezavo regionalnih središč ter z dvigom najpomembnejših slovenskih središč na raven evropskih središč in križanjem glavnih evropskih prometnih smeri.

Z možnostjo udeležbe v strukturnih skladih EU bodo veliko pridobile tudi občine, saj bodo imele priložnost za dvig gospodarske moči regije in posledično večji standard in kakovost bivanja. Podjetja lahko sredstva iz strukturnih skladov pridobijo na različne načine. Po eni strani se lahko vključijo v enotni DRP, po drugi strani pa lahko pridejo do sredstev iz strukturnih skladov z individualnimi vlogami ali sodelovanjem v večjih projektih.

Upravičenost Slovenije do sredstev strukturne in kohezijske politike je v obdobju 2004-2006 primerna, saj Slovenija v celoti spada v manj razvito regijo v okviru EU. Slovenija namreč zaenkrat ne presega 75 odstotkov povprečnega bruto domačega proizvoda EU, kar je pogoj za pridobitev tega statusa (Slovenija v Evropski uniji, 2003, str. 139). V prilogi 11 je v tabeli 9 prikazana delitev sredstev po evropskih strukturnih skladih, v katerih bo Slovenija udeležena v programskem obdobju 2004-2006. Tabela 10 pa prikazuje delitev sredstev po strukturnih skladih, Kohezijskem skladu in po Pobudah skupnosti Interreg in Equal. v enakem programskem obdobju.

4. SODELOVANJE SLOVENIJE IN EU

V tem poglavju je natančneje predstavljeno sodelovanje Slovenije in EU. Dosedanja pomoč Sloveniji s strani EU se je kazala predvsem v črpanju sredstev iz predpristopnega instrumenta Phare, ki pa se bo zaključila z vstopom Slovenije v EU. To pomeni, da se bodo različni programi, ki so se do sedaj udeleževali s pomočjo Pharovih sredstev, preoblikovali v strukturne sklade. V nadaljevanju je natančneje predstavljena vloga in namen programa Phare.

4.1. POMOČ V OKVIRU PROGRAMA PHARE V OBDOBJU 1992-1999

Odnosi med državami srednje in vzhodne Evrope ter EU so se okrepili s podpisom številnih trgovinskih in gospodarskih kooperacijskih sporazumov, katerih prednostni nalogi sta bili vzpostavitev trgovinskih povezav in razvoj pristopa, značilnega za tržno gospodarstvo. Poudarek je bil na zagotovitvi tehnične pomoči državam srednje in vzhodne Evrope pri prestrukturiranju gospodarstva, spodbujanju vzpostavitve potrebnega okolja za delovanje

tržno orientiranega gospodarstva in spodbujanju privatnega podjetništva in demokracije. Program Phare je bil ustanovljen leta 1990 ter je bil sprva namenjen Poljski in Madžarski. Tako se je tudi oblikovalo ime: **Poland (Poljska) and Hungary (Madžarska) Assistance to the Restructuring of the Economy** (pomoč ekonomiji v prestrukturiranju). Do leta 1998 se je razširil na 12 držav: Poljska, Madžarska, Bolgarija, Albanija, Romunija, Estonija, Latvija, Litva, Slovenija, Češka, Bosna in Hercegovina ter Makedonija. Čeprav so reforme na političnem, gospodarskem in družbenem področju skupne vsem tem državam, se države med seboj razlikujejo po fazi prehoda, v kateri se nahajajo. Zato potrebujejo različne ukrepe in intenzivnost njihovega izvajanja. Phare v tem pogledu izkazuje veliko fleksibilnost, saj se tem različnim potrebam prilagaja. Osnovni pogoj za pomoč državi je, da vsaka država vzpostavlja tržno gospodarstvo in krepi demokracijo. Glede na ta pogoj in v sodelovanju z EU, Phare partnerske države določijo prednostna področja porabe sredstev in oblikujejo indikativne programe. Na podlagi teh programov se nato določijo metode in višina sredstev, ki so potrebne za izpolnitev prednostnih nalog, ter sprejmejo odločitve o financiranju posamezne aktivnosti. Slovenija prejema pomoč EU v okviru programa Phare že od leta 1992 in je do vključno leta 2001 prejela okrog 330 mio EUR pomoči. Sredstva, ki jih dobiva Slovenija, predstavljajo le 2 odstotka od celotne vrednosti pomoči, ki jo Evropska komisija namenja državam kandidatkam, in je v primerjavi z ostalimi kandidatkami najmanjša. Glavni kriteriji za delitev pomoči po posameznih državah so: velikost države, število prebivalcev, stopnja razvitosti in absorpcijska sposobnost porabe teh sredstev (Benko, 2002, str. 34).

4.1.1. Tranzicijsko obdobje (1989-1995)

V prvih petih letih delovanja programa, to je v tranzicijskem obdobju (1989-1995), je bila podpora v obliki tehnične pomoči večinoma na vladni in ministrski ravni. Investicijska podpora je bila v omejenem obsegu. Pharova pomoč je bila usmerjena predvsem v prestrukturiranje državnih podjetij in razvoj zasebnega sektorja, prestrukturiranje in reformo kmetijstva, reformo javne administracije in institucij (predvsem bančnega sektorja), reformo socialnih služb in zaposlovanja (reformiranje pokojninskega sistema), izobraževanje, zdravstvo, infrastrukturo (prestrukturiranje energetike, telekomunikacij in prometa), okolje in jedrsko varnost. Učinkovit prenos znanja, specializirane opreme ter finančnih sredstev je bil izveden na številnih pomembnih področjih kot so prestrukturiranje industrije in privatizacija bančništva, razvoj malih in srednjih podjetij. Izdelana je bila tudi strategija razvoja za področje okolja.

4.1.2. Predpristopno obdobje (1996-1999)

V tem obdobju je postal program Phare ključni finančni instrument EU pri podpori državam kandidatkam pri njihovem vključevanju v EU. V tem obdobju se je namreč deset držav srednje in vzhodne Evrope odločilo, da želijo postati polnopravne članice EU in v skladu s to odločitvijo so sledili predpisi evropskih sporazumov. Njihov namen je bil spodbuditi večjo

konvergenco med EU in državami kandidatki. Med Slovenijo in EU je bil sporazum podpisan leta 1996 v Luxemburgu. Evropska komisija je julija 1997 v Agendi 2000⁴ podala mnenje o prošnjah držav kandidatki za članstvo v EU in predlagala vrsto dejavnosti za krepitev predpristopne strategije, vključno s spremenjeno vlogo programa Phare, ki je postal glavni finančni instrument v obdobju 2000-2006.

Kot opredelitev prednostnih področij za prevzem pravnega reda EU je bil za vsako kandidatko posebej vpeljan tudi mehanizem »pristopnega partnerstva«, vključno z opredelitvijo potrebnih finančnih virov, predvsem sredstev iz programa Phare. Pristopna partnerstva so bila z državami kandidatki podpisana v letu 1998. Evropski svet je decembra 1997 v Luxemburgu sprejel zgodovinsko odločitev o širitvi EU in opredelil splošno širitveno strategijo, ki zadeva vse države, ki želijo vstopiti v EU.

Pomoč je temeljila predvsem na poudarjenih pripravah izvajanja predpristopne strategije, katere glavne komponente so se opirale na (Benko, 2002, str. 35):

- Priprave na prevzemanje obveznosti bodočega članstva (zbirka pravil in regulativ EU, ki jih morajo nove članice v celoti sprejeti).
- Razvoj medevropskih povezav.
- Gospodarske in družbene reforme, katerih cilj je povečati konkurenčno sposobnost gospodarstva v odprtem tržnem sistemu.

V Sloveniji je bila pomoč programa Phare usmerjena predvsem na vzpostavljanje institucij in investicijske podpore za pospešeno uvajanje zahtev EU. V tem obdobju je bil del pomoči usmerjen tudi v krepitev in pomoč upravno-administrativnih struktur ter pravne podlage za bodoče izvajanje strukturne politike. Program je tako iz »povpraševalne naravnosti«⁵ prešel v »pristopno naravnost«⁶ in se usmeril na dve prednostni področji, ki sta bili ključni tudi v pristopnem obdobju:

1. Izgradnja institucij (institution building)

Namen tovrstne pomoči, ki obsega približno 30 odstotkov sredstev, je bila podpora državam kandidatki pri razvoju potrebnih struktur za izvajanje ekonomskih, socialnih in pravnih ukrepov za prevzem pravnega reda EU. Države kandidatke so morale okrepiti moč zakona in vzpostaviti moderno ter učinkovito administracijo in institucije, ki bodo sposobne izvajati in uporabljati evropski pravni red v enakem obsegu kot države članice. Phare se je zato osredotočil za pomoč pri razvoju struktur in ustreznih kadrov ter pri njihovem usposabljanju,

⁴ V tem dokumentu je Evropska komisija predstavila svojo strategijo reševanja treh glavnih nalog v naslednjih letih: širitev EU na vzhod, financiranje EU po letu 1999, prihodnost skupne kmetijske politike in strukturnih skladov.

⁵ Povpraševalna naravnost (ki je veljala do leta 1998) pomeni, da so vlade držav članic Phare same predlagale projekte Evropski komisiji. Projekti so bili lahko na področju kateregakoli sektorja, različnih vsot in za kakršenkoli namen, le da so bili v skladu s ciljem programa Phare. To je vodilo v veliko število majhnih projektov, kar se je odražalo v neučinkovitosti upravljanja s programom Phare.

⁶ Program je pristopno usmerjen, ko so sredstva iz programa Phare usmerjena v prednostne naloge iz Partnerstva za pristop.

kar je bilo potrebno za zagotovitev učinkovitega prevzema in izvajanja evropskega pravnega reda. Spodbujal je tudi oblikovanje demokratične družbe v vsaki državi kandidatki. V vseh državah je Phare podpiral proces izgradnje institucij na področjih, ki jih opredeljuje Partnerstvo za pristop: posebne potrebe sektorjev, reforma javne administracije, sodelovanje v programih Skupnosti, razvoj civilne družbe, pravosodje in notranje zadeve. Za podporo institucionalnemu razvoju sta bila glavna dva mehanizma:

- tehnična pomoč: TAIEX (Technical Assistance Information Exchange Office) je zagotavljal informacije in strokovnjake, ki so pomagali državam kandidatkam uresničevati evropski pravni red na vseh področjih. Šlo je za izobraževanje na določenih področjih in prenos sposobnosti s pomočjo organiziranih delavnic in seminarjev. Sprva je TAIEX posredoval know-how pri oblikovanju terminoloških slovarjev in povečevanju prevajalske sposobnosti držav.
- Twinning: Je instrument, ki se uporablja na področju institucionalne gradnje in se financira iz nacionalnega programa Phare. Gre za bratenje institucij ali tesno medinstitucionalno sodelovanje med državo članico in državo kandidatko. Namen tega instrumenta je pomagati državam kandidatkam, da bi dosegle neodvisno raven sprejemanja, uporabe in udejanjanja celotnega evropskega pravnega reda v skladu z Agendo 2000 še pred formalnim pristopom k EU. Šlo je za tesno partnersko sodelovanje med ministrstvom v državi kandidatki, kot vodilni sili uvajanja sprememb, in predpristopnim svetovalcem, ki je aktiven državni uradnik ali uslužbenec pooblaščen vladne službe v določeni državi iz EU. Ta svetovalec je moral biti strokovnjak na področju, ki je bil predmet pomoči, in s svojim znanjem in izkušnjami je pomagal pri prilagajanju institucionalnih in administrativnih struktur zahtevam EU.

2. Finančne naložbe (investment support)

Prevzem pravnega reda EU pomeni, da morajo države kandidatke prilagoditi svoje podjetništvo in infrastrukturo standardom EU, kar povzroča veliko potrebo po investicijah. Phare program je zato svojo pomoč v obliki finančnih naložb (približno 70 odstotkov sredstev) usmeril na štiri ključna področja (Gantar, 1998, str. 69):

- Podpiral je rast majhnih in srednje velikih podjetij in jih skupaj z drugimi mednarodnimi finančnimi institucijami preskrboval s posojili, garancijami in jim omogočal lažji dostop do kapitala.
- Potreba po večjem investiranju se je pojavila kot posledica upoštevanja in uresničevanja določenih pravil EU na področju konkurence, okolja, energije, transportne varnosti, veterinarskega in fitosanitarnega nadzora, varstva potrošnikov, nadzora proizvodnih procesov, proste trgovine, pravosodja in notranjih zadev, delovne zakonodaje in zakonodaje na področju sociale.
- V sodelovanju z drugimi mednarodnimi finančnimi institucijami, Evropsko banko za obnovo in razvoj, Svetovno banko in EIB, je Phare zagotavljal sofinanciranje večjih infrastrukturnih projektov predvsem na področju transportne in okoljske infrastrukture v državah kandidatkah. Pharova sredstva so nepovratna in lahko omogočijo skupaj s

sredstvi drugih mednarodnih finančnih ustanov zelo učinkovito zagonsko sofinanciranje v javni in privatni sektor.

- Pomagal je državam kandidatkam, da se pripravijo na črpanje pomoči iz strukturnih skladov, ki jim bodo na voljo po vstopu v EU. Zato je spodbujal razvoj regionalne, socialne in podeželske politike, ki je podobna tisti v EU.

4.2. PRISTOPNA POMOČ OD LETA 2000 DO POLNOPRAVNEGA ČLANSTVA V EU

Z letom 2000 se je začelo pristopno obdobje, to je zadnje obdobje delovanja programa Phare, ki bo trajalo do vstopa posamezne države kandidatke v EU. Poleg programa Phare sta glede na Agendo 2000 začela delovati še dva predpristopna instrumenta – SAPARD in ISPA.

4.2.1. Pristopno obdobje pri programu Phare

Cilj programa Phare ostaja tudi po letu 2000 pomoč državam kandidatkam pri čimprejšnji vključitvi v EU. Na temelju predpristopnih nalog, opredeljenih v Pristopnih partnerstvih⁷, Državnih programih za prevzem pravnega reda EU⁸ in Rednih poročilih Evropske komisije o napredku držav kandidat⁹, še vedno pomaga državam kandidatkam na poti k izpolnjevanju pristopnih kriterijev. V tem sklopu je prvi cilj programa dokončno izpeljati reforme iz leta 1997 in na ta način zmanjšati obdobje prilagajanja. Drugi cilj, ki se mu posveča vse večja pozornost, pa je pomoč pri pripravah držav kandidat na sodelovanje v strukturnih skladih, ki so jim že na voljo z letom 2004 – posebno v ERDF in ESF. Ta pomoč poteka predvsem v obliki posebnih pripravljalnih programov na strukturne sklade in na izvajanje strukturne politike za področje ekonomske in socialne kohezije, največji poudarek pa namenjajo izgradnji institucij in finančnim naložbam. Phare ima namreč enako vlogo kot Cilj 1 v sistemu strukturnih skladov EU in na ta način bodoče članice seznanja z načinom izvajanja strukturne politike. Hkrati opravlja svetovanje, nudi tehnično podporo, pomoč institucionalnim in ostalim reformam, objavlja razpise za regionalne projekte in projekte povezovanja na mednarodni ravni (ARR – EU programi, 2003).

1. Institucionalni razvoj

Njegova prva naloga ostaja nespremenjena – krepitev administrativne in upravne usposobljenosti držav kandidat pri prevzemanju pravnega reda EU in odpravljanju težav na državni, regionalni in lokalni ravni. Druga naloga institucionalnega razvoja pa je v spodbujanju demokracije, krepitevi nevladnih organizacij in pomoč pri vključevanju v družbo obrobni socialnim skupinam, ki jim zaradi veroizpovedi, spola in spolne usmeritve, starosti ali kulture grozi socialna, ekonomska ali politična izključitev.

⁷ Namen Partnerstva za pristop je določiti prednostna področja pri vključevanju Slovenije v EU in finančna sredstva, ki so na voljo za pomoč Sloveniji.

⁸ V tem dokumentu so opredeljene razvojno-strateške usmeritve in cilji, po drugi strani pa politika, reforme in ukrepi za njihovo uresničevanje v obdobju do vstopa RS v EU.

⁹ Evropska komisija piše redna poročila o napredku držav kandidat pri vključevanju v EU od leta 1997.

2. Finančne naložbe

Gre za naložbe, ki podpirajo institucionalni razvoj in naložbe v ekonomsko in socialno kohezijo, vključno z učinki preobrazbe na pomembnih gospodarskih področjih. Pozitivno naj bi vplivale na zmanjševanje razlik v razvoju in naj bi bile zaradi boljše učinkovitosti usmerjene samo na nekaj pilotnih področij. Države kandidatke so morale zato izbrati ciljne regije, ki so razvojno najbolj problematične in ki bi jim nudena pomoč najbolj prispevala k zmanjšanju gospodarskih in socialnih razlik tako znotraj države, kot tudi glede na države EU. Znotraj teh regij Phare sofinancira povečanje dejavnosti proizvodnega sektorja, razvoj človeških virov in izboljšanje gospodarske infrastrukture. Phare ne zagotavlja več podpore pri investicijah v transport, okolje in razvoj podeželja. Ta področja namreč pokrivata dva nova instrumenta – SAPARD in ISPA.

Z uvedbo teh dveh instrumentov je prednostna naloga programa Phare postala pomoč pri pripravah držav kandidatk na sprejemanje pomoči iz strukturnih skladov in Kohezijskega sklada. To pa zahteva nadaljnje spremembe v programu, predvsem v smeri, ki povečuje večjo samostojnost in učinkovitost držav kandidatk pri doseganju rezultatov. V obdobju 2000-2004 se nadaljuje program Phare predvsem kot:

- "Novi Phare": Ta podpira naložbe v gospodarsko in socialno kohezijo, in sicer z ukrepi, ki so podobni ukrepom strukturnim skladom. V tem obdobju se Slovenija pripravlja na črpanje sredstev iz strukturnih skladov.
- Program Phare CBC: V obdobju 2000-2004 so uvedene novosti s ciljem poenotenja izvajanja programov Phare CBC in Interreg III. Tako je skupni programski dokument (angl. JPD – Joint Programming Document z letom 2004 preimenovan v CIP – Community Initiative Programme) med sodelujočimi državami pogoj za črpanje sredstev obeh programov za to obdobje.

Glavna razlika med strukturnimi skladi in programom Phare je na področju programiranja. Pri strukturnih skladih je poudarek na večletnem programskem obdobju in pri programiranju ukrepov in ne projektov, medtem ko se pri programu Phare projekte programira letno. Razlika je tudi v prioritetah posameznih aktivnosti. Izvajalci projektov so pri programu Phare odgovorni Evropski komisiji, medtem ko so pri strukturnih skladih odgovorni sami državi članici.

Glavna področja, na katerih se program Phare nagiba k sistemu strukturnih skladov, so naslednja (Rožič, 2002, str. 9):

- **Dokumenti:** Državni razvojni programi, ki opredeljujejo strategijo, prioritetna področja in programe ter predstavljajo osnovo za vodenje državne pomoči in pomoči programa Phare na področju ekonomske in socialne kohezije, se razvijajo v smeri državnih načrtov (EPD) in podpornih okvirjev Skupnosti (ti se uporabljajo znotraj EU predvsem na področjih Cilja 1). Slovenija je EPD 2004-2006 poslala v Bruselj skupaj s Programskim dopolnilom, ki podrobno opisuje uresničevanje tega dokumenta, konec septembra 2003, vlada pa ga je

konec leta 2003 sprejela. V programskem dopolnilu so opredeljeni podrobni načrti za izvajanje vseh programov in shem pomoči, ki so upravičeni do pomoči s strani EU.

- **Programski pristop:** Program Phare se že odmika od opredelitve posameznega projekta k programskemu pristopu, ki velja v strukturnih skladih. Program je po tem pristopu širše zasnovan in je sestavljen iz prednostnih področij ter ukrepov na teh področjih. Posamezni projekti niso posebej opredeljeni in natančno določeni, ampak se oblikujejo tekom izvajanja programa in morajo sovpadati s cilji programa.
- **Vpeljava pristopa Cilja 1 v okviru programa Phare:** Pharova pomoč se je na področju finančnih naložb omejila na ciljne regije, ki spadajo v območje Cilja 1, medtem ko podpora institucionalnemu razvoju pokriva območje celotne države.
- **Večletno programiranje:** V sistemu strukturnih skladov velja večletno načrtovanje, ki je v nasprotju s programom Phare, v katerem velja enoletno programiranje in ki ne daje nobene garancije, da bo podpora za določeno področje na voljo tudi v naslednjih letih. V skladu s tem problemom se je Evropska komisija odločila, da v program Phare uvede večletno indikativno načrtovanje na temelju nacionalnih planskih dokumentov. Države kandidatke so tako razvile Državne razvojne programe za obdobje 2000-2006, ki so osnova načrtovanju na področju ekonomske in socialne kohezije.
- **Večja decentralizacija:** Države kandidatke so ustanovile izvajalske agencije, ki omogočajo večjo decentralizacijo tudi v programu Phare. Evropska komisija ocenjuje delovanje teh agencij, tako da je tak sistem v določeni meri že vzpostavil ex-post kontrolo, ki je značilen za strukturne sklade. Načeloma je Evropska komisija nadzirala delovanje programa Phare na podlagi ex-ante kontrole. Države prevzamejo finančno odgovornost za uporabo sredstev, nadzor sredstev ter za programiranje. Evropska komisija redno spremlja vse nacionalne dejavnosti prek svojih delegacij v državah kandidatkah, končna odgovornost za uporabo sredstev Phare pa ostaja na strani države.

4.2.2. ISPA – Instrument strukturne politike za področje transporta in okolja

Z letom 2000 je začel veljati nov predpristopni instrument za področje gospodarske infrastrukture, katerega prioritetni področji sta okolje in transport. Pri tovrstnih projektih morajo sodelovati tudi mednarodne finančne ustanove, kriteriji za prijavo projektov pa so zelo zahtevni in temeljijo na sistemu kriterijev Kohezijskega sklada. Prednostne naloge tega instrumenta so (Benko, 2002, str. 45):

- Ukrepi v zvezi z okoljem, ki sledijo zahtevam okoljskega prava Skupnosti in vključujejo oskrbo z vodo, ravnanje z odpadnimi vodami, ravnanje s trdimi odpadki in kakovostjo zraka.
- Ukrepi prometne infrastrukture, ki vključujejo železnice, avtoceste, pristanišča in letališča.

4.2.3. SAPARD – Poseben predpristopni program za kmetijstvo in podeželski razvoj

V istem letu kot zgoraj omenjeni instrument ISPA je bil vpeljan tudi instrument SAPARD, ki pokriva področje kmetijstva in podeželskega razvoja. Gre za vključevanje v skupno kmetijsko politiko in vsebuje zakonodajo, ki bo regulirala kmetijsko politiko, administrativne strukture, podporo strukturnemu razvoju, prenosu znanja in informacijskemu programiranju. Prioritetna področja so (Benko, 2002, str. 46):

- investicije v kmetijo,
- področje živilske industrije,
- infrastrukturni ukrepi na podeželju,
- aktivnosti na področjih, ki zagotavljajo dohodek na podeželju.

4.3. VRSTE PROGRAMOV PHARE

Program oziroma pobuda Phare se uresničuje preko različnih programov: nacionalnih programov, programov čezmejnega sodelovanja, programov Skupnosti ter večdržavnih in horizontalnih programov, ki so se združili v Multi-Beneficiary programe.

4.3.1. Nacionalni programi

Nacionalni programi nastopajo navadno v funkciji pridružitvenega procesa in so usmerjeni na prednostna področja, ki so opredeljena v Partnerstvu za pristop, Nacionalnih programih za prevzem pravnega reda EU in Rednih poročilih Evropske komisije o napredku držav kandidatk. Alokacija sredstev je usmerjena glede na smernice razvoja Phare. Tako je glede na nove smernice približno 30 odstotkov sredstev namenjenih podpori institucionalnega razvoja in približno 70 odstotkov finančnim naložbam za prevzem in uresničevanje pravnega reda EU. Phare za tovrstne programe namenja približno 80 odstotkov svojega proračuna. V pristopnem obdobju so ključna področja, ki jih podpira Pharova pomoč, naslednja (Rožič, 2002, str. 17):

- Krepitev administrativne in institucionalne sposobnosti za prevzem pravnega reda EU: priprava strategije politike zaposlovanja, prenos in izvajanje delovne zakonodaje, ki velja v EU, izvajanje zakona o javnih uslužbencih, liberalizacija in privatizacija gospodarskih javnih služb in pri tem zagotovitev konkurence in liberalizacija cen itd.
- Področje notranjega trga: vzpostavitev sistema tržnega nadzora, nadaljno sprejemanje tehnične zakonodaje in njena okrepitev.
- Ekonomska in socialna kohezija: zmanjšanje notranjih razvojnih razlik in priprava na strukturne sklade, ustanovitev struktur za nadzor in ocenjevanje.
- Področje pravosodja in notranjih zadev: vzpostavitev zunanje meje glede na schengenski sporazum, določitev carin, okrepitev kapacitet za preprečevanje pranja denarja, boj proti organiziranemu kriminalu.

- Spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti slovenskega gospodarstva.

4.3.2. Večdržavni in horizontalni programi

Večdržavni programi so prisotni že od leta 1991 in med državami Srednje in Vzhodne Evrope spodbujajo sodelovanje pri reševanju problemov, ki so skupni večim državam in katerih rešitev je v interesu vseh vpletenih držav. Preko teh programov se spodbuja komuniciranje med državami in sodelovanje pri načrtovanju in izvajanju programskih aktivnosti. Njihova glavna prednost je v zmanjšanju stroškov, saj se lahko uporabljajo enaki mehanizmi za izpeljavo podobnih programov v večih državah. Horizontalni programi so nastali kot pripomoček večdržavnim programom. Namenjeni so področjem, kjer se z meddržavnim povezovanjem ustvarja neka dodana vrednost. Večdržavni in horizontalni programi so se kasneje združili v Multi-Beneficiary programe. Število teh programov se zmanjšuje, ker se je pomoč preusmerila na izvajanje preko nacionalnih programov.

4.3.3. Programi Skupnosti

Evropski svet se je v Kopenhagnu leta 1993 odločil, da bo omogočil državam kandidatkam sodelovati v programih Skupnosti. Njegov namen je bil, da te države sezna z načinom udejanjanja politik in instrumentov EU. Na ta račun se je odprlo veliko programov, ki so zajemali področja okolja, kulture, energetike, socialne politike, manjših in srednjih podjetij, avdiovizualnih sredstev, notranjega trga in zdravstva. Slovenija je dobila pravno podlago za sodelovanje v programih skupnosti leta 1999, ko je začel veljati Evropski pridružitveni sporazum. Prvi programi, ki so bili sprejeti, so bili programi, kot so Leonardo da Vinci, Socrates in Youth of Europe, ki so zagotavljali sodelovanje tudi državam kandidatkam.

4.3.4. Programi čezmejnega sodelovanja (Phare CBC)

Program čezmejnega sodelovanja je eden od programov Phare, ki je bil ustanovljen z namenom vzpodbujanja in podpore regionalnemu razvoju in sodelovanju ob meji. Za Slovenijo je ta program izrednega pomena tudi zato, ker gre za naložbena sredstva, medtem ko so ostali programi Phare bili orientirani v tehnično pomoč. Usmerjen je v obmejna območja, ki so bila v preteklosti bolj zapostavljena. Zaradi orientiranosti diplomske naloge na področje čezmejnega sodelovanja, je podrobneje predstavljeno v ločenem poglavju.

4.4. POSTOPEK PRIJAVE PROJEKTA IN NJEGOV POTEK

Postopek za pridobitev nepovratnih sredstev je zelo zapleten in pri izpolnjevanju in opisu projekta je treba dosledno upoštevati pravila, ki jih zahteva Evropska komisija. Za pridobitev sredstev EU je treba poznati postopek za prijavo projekta, pravila za izpolnjevanje prijavnih obrazcev, pomembna pa je tudi sama organiziranost programa Phare.

4.4.1. Prijava projekta

Zaradi dolgih administrativnih postopkov v zvezi z izplačilom sredstev po odobritvi projekta je v nekaterih primerih treba začeti z izvajanjem projekta več mesecev pred prejemom finančnih sredstev od Evropske komisije, da bi projekt lahko zaključili do predvidenega roka. Posebno pozornost moramo nameniti naslednjim pojmom (Jerina, 2001, str. 10):

- **Zasnova projekta:** V tem delu se je treba vprašati kaj je osnovni namen projekta, katere splošne cilje in katere merljive cilje želimo doseči.
- **Logistika in organizacija projekta:** Opredeliti je potrebno začetni in končni datum za izvajanje projekta, kraj izvajanja projekta in sredstva za izvedbo projekta. Projekti se lahko izvajajo samo v državah, ki jih določa program, in znotraj določenega časovnega obdobja. Sredstva in človeške vire pa je treba natančno opredeliti in specificirati potrebo po dodatnih investicijah.
- **Izbira najbolj primerne programa za izvajanje projekta:** Projekt mora ustrezati ciljem in kriterijem določenega programa ter mora biti skladen s strategijo države prijaviteljice. Tako moramo pri izbiri programa natančno pregledati vsebino, razpisane pogoje in skladnost s strategijo države.
- **Izpolnjevanje kriterijev primernosti prijavitelja in projekta:** Prijavitelji projekta so običajno različne pravne in fizične osebe, vendar je potrebno pri posameznem programu preveriti, če prijavitelj ustreza zahtevam programa. Prav tako moramo pregledati vsebinsko primernost projekta in zastavljenih ciljev.
- **Ustvarjanje mreže partnerjev in razvijanje "evropske dimenzije":** Evropska komisija daje vedno več poudarka projektom, ki spodbujajo mednarodno povezovanje organizacij iz različnih držav, kar naj bi vplivalo na nastajanje skupnega evropskega kulturnega prostora. Taki projekti imajo več možnosti za uspeh, saj je zanj značilno razširjanje in izmenjavanje dobrih praks, multiplikacijski učinek in izmenjava ter prenos know-how-a.

4.4.2. Izpolnjevanje prijavnih obrazcev

- **Splošne zahteve:** Treba je poznati dokumente, ki so sestavni del prijavnne dokumentacije, kot npr. prijavne obrazce, ki se nanašajo na specifičen program, seznam dokumentacije, ki jo moramo poslati Evropski komisiji itd. Prijava projekta mora biti sestavljena iz prijavnih obrazcev, specifikacije stroškov in prilog, ki so opredeljene v priročniku za podeljevanje subvencij ali v seznamu dokumentacije.
- **Posebne zahteve Evropske komisije:** Poleg splošnih dokumentov so zahtevani še podatki o identiteti prijavitelja, o bančnem računu, opis projekta in cilji, ki jih želi prijavitelj s projektom doseči, podatki o subvencijah ali posojilih, ki jih je organizacija v preteklih treh letih pridobila od katere od institucij Evropske skupnosti in podatki o zahtevkih za financiranje.
- **Podrobnejši podatki o projektu:** Narediti moramo kratek opis projekta, opisati pričakovane rezultate projekta in njihovo razširjanje (načrt promocije projekta), navedemo časovni načrt izvajanja projekta (posamezne naloge v okviru projekta prikažemo po

mesecih), znesek zahtevane finančne podpore, povzetek predvidenih stroškov projekta (prikažemo posamezne stroške po stroškovnih kategorijah in upoštevamo uravnotežen proračun: skupni stroški morajo biti izenačeni s skupnimi prihodki), druge vire financiranja (navedemo ime, naslov in predvideni znesek sofinanciranja organizacije, ki bo sodelovala pri projektu) in izjavo prijavitelja (ime in naslov osebe, ki je odgovorna za gospodarno izvajanje projekta).

4.4.3. Koordinacija, vodenje in izvajanje programa Phare

Evropska komisija in delegacija Evropske komisije v posamezni državi kandidatki sta glavni partner pri izvajanju, pripravi in spremljanju celotnega procesa. Evropska komisija razdeli finančna sredstva na podlagi kriterijev in se tudi pogaja z državo kandidatko o prioritetah, v katere bodo sredstva usmerjena (Benko, 2002, str. 50). Prva faza v programskem ciklu projekta je izbiranje prednostnih področij, ki bodo deležna Pharove pomoči v okviru programa Phare. Nato sledi faza programiranja, kjer se oblikujejo projektni predlogi glede na že določene prioritete. V tej fazi je zelo pomembno sodelovanje z različnimi strokovnjaki. Prva kontaktna točka za državo kandidatko je delegacija Evropske komisije, ki je pristojna za predhodno preverjanje programskih dokumentov in potrjevanje pogodb do določene vsote. Odobreni projektni predlog s strani Evropske komisije in potrjen na Phare upravnem odboru je predpogoj za podpis finančnega memoranduma, ki predstavlja zeleno luč za fazo izvajanja projekta. Finančni memorandum predstavlja institucionalni in finančni okvir programa vključno z roki, do katerih je treba skleniti pogodbe in črpati sredstva. Podpišeta ga država kandidatka in Evropska komisija. Izvajanje se skozi njihov potek vseskozi spremlja in ocenjuje. Pogodbeni organ oblasti je zadolžen tudi za pripravo končnega poročila in njegovo posredovanje Evropski komisiji.

V prilogi 3 so natančneje prikazani postopki prijave projekta, njegova izvedba in roki, ki jih je treba upoštevati pri usklajevanju z Evropsko komisijo. Projekt, ki se prijavlja na razpis za pridobitev sredstev programa Phare mora slediti osnovnim kriterijem, ki so (Benko, 2002, str. 52):

- Katalitičnost: Sredstva Phare morajo pospešiti izvajanje prednostnih pridružitvenih ukrepov.
- Sofinanciranje: Mora biti zagotovljeno s strani prejemnika pomoči in sicer najmanj 25 odstotkov, v primeru velikih infrastrukturnih projektov pa tudi sredstva mednarodnih finančnih institucij.
- Finančna naložba Phare ne sme ogroziti drugih investitorjev ali jim konkurirati, še posebej iz privatnega sektorja ali mednarodnih finančnih institucij.
- Pripravljenost projekta na takojšnje izvajanje.
- Velikost projekta: 2 do 3 mio EUR, izjema so projekti iz Sklada za male projekte.
- Konkurenčnost: Vse finančne naložbe Phare morajo spoštovati zakonitosti proste konkurence iz Evropskega sporazuma.

5. ČEZMEJNO SODELOVANJE V OKVIRU PROGRAMA PHARE

Kot že rečeno, so sredstva iz tega programa namenjena projektom, ki zadevajo območja ob meji in imajo pozitiven vpliv na vse vpletene države in regije. EU se je že od leta 1992 zavedala pomena obmejnega sodelovanja med državami, ki mejijo na EU in je financirala nekaj ukrepov obmejnega sodelovanja. Leta 1994 pa so bili vpeljani programi čezmejnega sodelovanja kot odgovor na uspešno sodelovanje med mejnimi regijami znotraj držav članic EU v okviru programa Interreg. Ti programi spodbujajo sodelovanje med državami, regijami, lokalnimi oblastmi in interesnimi skupinami vzdolž meje med EU in državami Srednje in Vzhodne Evrope. Osredotočajo se na regije z razvojnimi problemi. Za obvladovanje novih razmer z vstopom v EU je v veliko pomoč povezovanje s tujimi partnerji na različnih področjih. Slovenija sodeluje v tem programu z Italijo, Avstrijo in Madžarsko. Osnovna področja delovanja čezmejnih programov so (Urad vlade za informiranje, 2003):

- **Promet in infrastruktura:**
 - izgradnja cestnega omrežja,
 - cestne oznake,
 - rekonstrukcija mejnih prehodov, komunalnih in komunikacijskih objektov,
 - povečanje dostopnosti in prehodnosti, kar pomeni večji pretok blaga, storitev, kapitala in prebivalstva.
- **Okolje:**
 - ohranjanje naravnih bogastev,
 - odpravljanje onesnaževanja zraka in vode – izgradnja čistilnih naprav,
 - trženje naravnih lepot.
- **Gospodarsko sodelovanje:**
 - to se nanaša predvsem na področje turizma, kmetijstva, tehnološkega razvoja in spodbujanja malega gospodarstva ter korporacij,
 - ustanavljanje informacijskih centrov, poslovnih in tehnoloških parkov ter razvoj podatkovnih baz.
- **Človeški viri in povezovanje:**
 - izboljšanje možnosti in kakovosti izobraževanja,
 - sodelovanje med izobraževalnimi ustanovami,
 - skupni programi za omejevanje brezposelnosti,
 - seminarji, tečaji, delavnice.
- **Kultura:**
 - izmenjava in ohranjanje kulturne dediščine,
 - skupne kulturne prireditve in projekti,
 - revitalizacija kulturnih spomenikov.
- **Tehnična pomoč:**
 - svetovanje pri pripravah in izvedbah skupnih projektov,
 - vodenje programov.

- Sklad za male projekte:
 - kulturne, družbene in gospodarske dejavnosti (razstave, sejmi, predstavitve, športne prireditve),
 - razvoj nevladnih organizacij,
 - raziskovalni projekti.

Osnovni namen programa čezmejnega sodelovanja je (Urad vlade za informiranje – Programi čezmejnega sodelovanja, 2003):

- Povečati ekonomsko rast obmejnih regij, še posebej na področju razvoja tehnologij, spodbujanja malega gospodarstva in kooperacij.
- Povečati konkurenčnost na področju turizma, skupnega trženja in promocije.
- Povečati vitalnost ruralnih območij na področju intenziviranja kmetijske proizvodnje v skladu z naravnimi danostmi, uvajanjem novih tržno zanimivih proizvodenj, izboljšanim trženjem kmetijskih proizvodov, kar bo zagotovilo nova delovna mesta in povečalo dohodke prebivalcem.
- Izboljšati infrastrukturo s povečanjem dostopnosti in prehodnosti, kar bo omogočalo redne pretoke in integriran razvoj.
- Vlagati v razvoj človeških potencialov za izboljšanje možnosti in kakovosti izobraževanja in oblikovanje skupnih programov za reševanje problemov nezaposlenosti.
- Koristiti in varovati naravne potenciale na področju odpravljanja onesnaževanja zraka in voda, varovanje vodnih virov in drugih naravnih bogastev.
- Vzpodbujati sodelovanje "ljudje ljudem" na področju kulture, športa, glasbe, umetnosti, zdravstva, izobraževanja, srečevanja itd.

Povezovanja s tujimi partnerji v najrazličnejših oblikah in na najrazličnejših področjih so neobhodna nujnost za pridobivanje in obvladovanje kapitala, tehnologij, marketinga in tržišč. Medsebojna povezovanja proizvodnih in storitvenih dejavnosti bodo pospešila izgradnjo kompletnega prometnega sistema, informacijskih tokov in komunikacijskih mehanizmov. Gospodarski razvoj bo pri vse bolj odprtih mejah vplival na konkurenčnost in tudi na sodelovanje med regijami in s tem na povečan pretok blaga, kapitala in storitev, zlasti pa na povečano mobilnost prebivalstva.

V okviru programov čezmejnega sodelovanja obstaja tudi Sklad za male projekte. Sem spadajo projekti v vrednosti do 50.000 EUR in so namenjeni izključno sodelovanju ljudi ob meji. Sredstva so namenjena neprofitnim organizacijam, ki imajo partnerja na drugi strani meje sosednje države. Osnovni namen sklada je nuditi finančno podporo povezovanju ljudi na obeh straneh meje, nekaj sredstev pa je namenjenih tudi za manjše investicije v infrastrukturo. Program je namenjen dejavnostim na področju:

- kulturne izmenjave,
- človeških virov,
- prostorskega planiranja,

- gospodarskega razvoja in turizma,
- lokalne demokracije,
- infrastrukturnih objektov, namenjenih skupnim strukturam Phare-Interreg.

5.1. OBDOBJA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA

5.1.1. Tranzicijsko in predpristopno obdobje (do leta 2000)

Kot že omenjeno, Slovenija sodeluje v teh programih že od leta 1994, ko je Evropska komisija razširila svoj obmejni program tudi izven svojih meja. Uspešno sodeluje z Italijo, Avstrijo in Madžarsko. Slovenija je začela sodelovati z Italijo kot s prvo državo in tako koristiti pomoč programov čezmejnega sodelovanja. Istega leta sta tako Vlada Republike Slovenije in Evropska komisija podpisali memorandum o Programu za čezmejno sodelovanje med Slovenijo in Italijo iz področja okolja in kmetijstva, mejnih prehodov in obmejne infrastrukture. Kasneje je Slovenija začela sodelovati tudi z Avstrijo in podpisala z obema državama Skupno izjavo o nameri o večletnem sodelovanju in pripravila indikativni program za obdobje 1996-1999, ki je opredeljeval prednostna področja sodelovanja. V letu 1998 je Evropska komisija vpeljala regulacije, ki veljajo za sedanje delovanje Phare CBC in zadevajo (Joint Programming Document Interreg III A/Phare CBC Italy-Slovenia 2000-2006, 2001, str. 11):

- Phare CBC program tudi med državami kandidatkami,
- redefiniranje področij delovanja Phare CBC,
- vpeljava skupnih programskih dokumentov, skupnih organov in Sklada malih projektov.

Čezmejno sodelovanje med Slovenijo in Italijo oziroma Avstrijo pomeni sodelovanje države kandidatke z državami članicami EU. Da pa bi Evropska komisija omogočila obmejno sodelovanje tudi med državami kandidatkami, je ustanovila program CREDO znotraj večdržavnih programov. Tako lahko Slovenija sodeluje z Madžarsko in tudi s Hrvaško.

V predpristopnem obdobju 1994-1999 je bilo uspešno izvedenih preko 100 projektov na področju transporta, malega gospodarstva, okolja, turizma, kmetijstva in človeških virov. Phare pomoč za čezmejno sodelovanje je v tem obdobju znašala 35 mio EUR. Phare CBC se je izkazal kot učinkovit instrument za krepitev razvojnega potenciala v obmejnih regijah. Lokalne skupnosti in druge obmejne organizacije, ki so sodelovale v programu, so pridobile znanja iz projektnega vodenja, življenjskega cikla projektov in iz razpisnih postopkov EU. Za doseg večjih učinkov pri pripravi in izvedbi projektov so se občine in druge institucije pričele medsebojno povezovati in tvoriti zametke regionalnih razvojnih agencij. Finančne alokacije na mejo so bile sledeče: CBC SLO/IT: 18 mio EUR, CBC SLO/A: 14 mio EUR in trilateral SLO/HU: 3 mio EUR (Izvajanje Interreg programa v Sloveniji, 2003) .

5.1.2. Pristopno obdobje (2000-2004)

V tem obdobju je čezmejno, interregionalno in transnacionalno sodelovanje še pomembnejše. Pomembno vlogo so dobili projekti, ki zagotavljajo trajen in skladen regionalni razvoj, prostorsko povezovanje regij ter spodbujanje ekonomske in socialne kohezije. Usmerjeni so na področje transporta, obmejne infrastrukture, okolja, turizma, kmetijstva, drobnega gospodarstva, kulture in človeških virov. Pomoč se usmerja na statistične regije, ki ustrezajo SKTE-3 (Gorenjska, Savinjska, Koroška, Podravje, Pomurje, Obalno-kraška in Goriška regija). Te regije določijo svoje programe in projekte v skladu z Regionalnim razvojnim programom, ki mora biti primerljiv z Državnim razvojnim programom. Programiranje temelji na sektorskih, regionalnih ter državnih razvojnih strategijah. Seveda se upoštevajo tudi interesi in prioritete sodelujoče čezmejne regije. Projekti morajo imeti čezmejni učinek in morajo biti pripravljene skupaj s partnerskimi institucijami čez mejo.

Temelj programov čezmejnega sodelovanja predstavlja Skupni programski dokument, ki mora biti pripravljen z vsako državo, s katero Slovenija sodeluje v okviru programa Phare. Slovenija je morala ob pripravi Skupnih programskih dokumentov upoštevati EPD in RRP. V teh dokumentih je opredeljen skupen okvir, skupni cilji in prioritete, ki se nanašajo na skupen življenjski prostor. Dokumenti temeljijo na skupnem in uravnoteženem razvoju obmejnih območij. Dokumenti temeljijo na treh glavnih ciljih, in sicer: ekonomska kohezija, človeški viri in regionalno sodelovanje ter trajnostni prostorski razvoj. Letne alokacije za vse tri meje za to programsko obdobje so: CBC SLO/IT: 2.5 mio EUR, CBC SLO/A: 2.5 mio EUR in CBC SLO/HU: 2 mio EUR.

Spodbujanje okrepljenega sodelovanja na institucionalni ravni je v nekaj letih pokazalo pozitivne rezultate. Temelji čezmejnega sodelovanja so tako že postavljeni, lokalni akterji pa bodo s prehodom na strukturne sklade bolje pripravljene ter usposobljene za pripravo kvalitetnih projektnih predlogov. S temi projekti bodo lahko kandidirali na številne evropske programe, ki se bodo odprli za nove članice EU. Sofinanciranje iz evropskega sklada znaša največ 75 odstotkov vrednosti projekta. V prilogi 1 so prikazane glavne razlike čezmejnega sodelovanja Phare v dveh različnih obdobjih.

5.2. SPREMEMBE, KI JIH PRINAŠA POLNOPRAVNO ČLANSTVO SLOVENIJE V EU PRI ČEZMEJNEM SODELOVANJU

Slovenija bo v letu 2004 postala polnopravna članica EU, zato ne bo deležna več predpristopne pomoči, temveč bo lahko direktno sodelovala v programih, ki jih EU nudi državam članicam. Tako bomo pričeli preoblikovanju Phare CBC programa v Interreg III A program.

Slovenija bo v okviru Interreg III A sodelovala v sledečih programih: program Slovenija-Madžarska-Hrvaška, Slovenija-Italija in Slovenija-Avstrija. Podlaga za črpanje sredstev so

pripravljeni skupni programski dokumenti, ki definirajo področja delovanja in namen, ki naj bi ga projekti zasledovali. Medtem ko je sodelovanje v omenjenih zadnjih dveh programih uspešno vpeljano že vrsto let pod programom Phare CBC, je trilateralna Slovenija-Madžarska-Hrvaška novo področje sodelovanja, ki pa je zasnovano na podlagi dosedanjih programov bilateralnega sodelovanja med državami Madžarska-Hrvaška in Slovenija-Hrvaška. Sodelovanje Slovenije v okviru dela B pobude skupnosti Interreg III bo s polnopravnim članstvom mogoče v dveh programih, in sicer Alpe in CADSES. Namen Interreg III B je transnacionalno sodelovanje na področju prostorskega načrtovanja med nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi oblastmi. Cilj pa je doseči trajnosten, harmoniziran in uravnotežen razvoj EU in boljšo teritorialno organiziranost. Sodelovanje v okviru dela pobude C spodbuja medregionalno sodelovanje med regionalnimi in drugimi javnimi oblastmi na celotnem ozemlju EU in v sosednjih državah. Cilj tega sodelovanja je s pomočjo medsebojne izmenjave informacij in izkušenj izboljšati učinkovitost regionalne politike in instrumentov. Slovenija je že začela sodelovati v tem programu, ki bo potekal do leta 2006, vse aktivnosti pa bodo morale biti zaključene do konca leta 2008.

Evropska komisija je Sloveniji tako kot drugim državam kandidatkam v obdobju 2004-2006 določila isti nivo Interreg sredstev letno kot v Phare CBC programih 2000-2004. Tako je Sloveniji dodeljenih 23.648.508 EUR Interreg sredstev za triletno obdobje. To pomeni nekaj več kot 7 mio EUR letno za sodelovanje v treh čezmejnih programih in za sodelovanje v Interreg III B in III C programu. Na slednjih dveh namreč Slovenija z vstopom v EU lahko sodeluje. Takšna razporeditev sredstev kaže na zmanjšanje obsega sredstev obstoječega čezmejnega sodelovanja v Interreg III B in III C programih. Priloga 8 prikazuje natančno dodelitev sredstev za posamezen Interreg program za obravnavano obdobje.

Pri določanju finančnih alokacij za posamezne projekte so upoštevana naslednja merila (Informacija o pripravah za izvajanje Pobude skupnosti Interreg III v RS, str. 5):

- Ukrepi, ki so bili finančno že izvajani v obdobju izvajanja Interreg III A/Phare CBC 2000-2003.
- Zrcalnost projektov z že odobrenimi in bodočimi Interregovimi projekti.
- Skladnost projektov z Regionalnimi razvojnimi programi upravičenih statističnih regij.
- Dopolnjevanje ukrepov predvidenih v EPD-ju, ki je podlaga za črpanje sredstev iz Strukturnih skladov.
- Pričakovani čezmejni projekti na podlagi poziva ARR ministrstvom in regionalnim razvojnim agencijam, na podlagi delavnic o strategiji sodelovanja Slovenije v Programu SLO/A, SLO/I v obdobju 2004-2006 in na podlagi skupnih delavnic s partnerji.

Slovenija se tako z vstopom v EU sooča z naslednjimi spremembami (Izvajanje Interreg programa v Sloveniji, 2003):

- Preoblikovanje programa SLO/IT, SLO/A, financiranega s strani Interreg III A in Phare CBC, v program sodelovanja med državami članicami – Interreg III A/ Interreg III A.

- Preoblikovanje Phare CBC/Phare CBC programa med Slovenijo in Madžarsko v program sodelovanja med državami članicami Interreg III A/Interreg III A.
- Vključevanje v programe trans-nacionalnega in trans-regionalnega sodelovanja: III B, III C.

V letu 2003 je Slovenija pri pripravljanju na črpanje Interreg sredstev za čezmejno sodelovanje imela naslednje glavne naloge (Informacija o izvajanju PS Interreg III v Sloveniji, 2003):

- Razdelitev razpoložljivih Interreg sredstev na "strande" A, B in C in razdelitev sredstev po programih znotraj teh "strandov". Minimalna zahtevana alokacija za Interreg III A je 50 odstotkov vseh razpoložljivih Interreg sredstev. Slovenija se mora sama odločiti, kako bo razdelila sredstva v okviru posameznih Interreg sredstev.
- Vzpostavitev struktur in postopkov za management in izvajanje Interreg III A, III B in III C. V primeru Interreg III A je treba vzpostaviti oziroma nadgraditi skupne strukture s partnerskimi državami: skupni upravni odbor, skupni nadzorni odbor, skupni tehnični sekretariat, skupni plačilni organ, skupni upravni organ, skupni monitoring. Poleg tega je treba vzpostaviti organizacijske strukture za implementacije programov v Sloveniji.
- Nadgradnja skupnih programskih dokumentov in programskih dopolnil SLO/I in SLO/A: s tem je mišljeno usklajevanje glede glavnih prioritet in ključnih projektov v obdobju 2004-2006.
- Priprava skupnega programskega dokumenta in programskega dopolnila SLO/HU/CRO.
- Revizija Interreg III B in C programov.

Za uresničitev teh nalog je vlada sprejela naslednje ukrepe (Informacija o izvajanju PS Interreg III v Sloveniji, 2003):

- Sklep vlade o razdelitvi Interreg sredstev na posamezne programe.
- ARR je za vse zunanje meje imenovala Task force. To je delovna skupina, ki sodeluje pri oblikovanju skupnih struktur, določanju prioritet in ključnih projektov v letu 2004-2006. Sestavljajo jo predstavniki Službe vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj, ARR, Ministrstva za finance, tehnične pomoči in člani iz partnerske države. Namen teh delovnih skupin je predvsem v oblikovanju skupnih struktur, določitvi prioritet in ključnih projektov v obdobju 2004-2006.
- ARR je pridobila tehnično pomoč pri pripravi struktur za upravljanje in izvajanje Interreg III programa v Sloveniji in tesno sodeluje s skupino Task force pri pripravi predlogov struktur za upravljanje in izvajanje Interreg programa v Sloveniji.
- Tehnična pomoč s strani Phare za revizijo obstoječih programskih dokumentov za čezmejno sodelovanje in pripravo trilateralnega dokumenta za sodelovanje z Madžarsko in Hrvaško.

Vloga posameznih organizacij v procesu programiranja in izvajanja pobude Interreg III A je zelo pomembna. ARR je v Sloveniji odgovorna za upravljanje in izvedbo programa III A na

programski ravni, s čimer mislimo na preoblikovanje Phare programa za čezmejno sodelovanje v program Interreg III A, in za operativno upravljanje na projektni ravni, kjer sodelujejo regionalne pisarne. Resorna ministrstva in RRA-ji usmerjajo programske vsebine, to je strateške usmeritve sodelovanja Slovenije v Interreg III A programu, v procesu izvajanja pa bodo podala svoje mnenje na projektne predloge, kakor tudi sodelovala pri izbiri projektov. RRA-ji imajo tudi funkcijo projektnih generatorjev in prijaviteljev projektov. Pri izvedbi Interreg programov sta pomembni predvsem 2 ravni izvajanja, in sicer izvajanje na programski in na projektni ravni. Na prvi ravni ima ARR vlogo organa upravljanja in nacionalnega organa. Organ upravljanja je odgovoren za učinkovito upravljanje in izvajanje celotnega programa, medtem ko nacionalni organ skrbi za učinkovito upravljanje in izvajanje slovenskega dela programa. Nacionalni organ je na programski ravni odgovoren za vodenje procesa vzpostavitve sistema Interreg v Sloveniji in za programiranje. Na drugi ravni, projektni, je ARR odgovorna za sklepanje pogodb s končnim upravičencem in tudi za spremljanje pogodb v sodelovanju z resornimi ministrstvi. Hkrati v celoti odgovarja za pravilnost postopkov na projektni ravni, saj opravlja 100 odstotno finančno kontrolo računov in zahtevkov. Zbiranje projektov poteka na podlagi javnega povabila, te projekte pa je treba pregledati. Preverjanje temelji na naslednjih točkah: ekonomska in organizacijska sposobnost nosilca projekta, vrednost in primernost stroškov, zagotovljeno sofinanciranje, usklajenost s sektorskimi politikami, izpolnjevanje zahtev Interreg III A, upravičenost do ERDF sredstev in izpolnjevanje zahtev EU predpisov. Po ustreznem preverjanju projektov sledi odločitev o sofinanciranju. V prvi fazi o tem odloča slovenski del upravnega odbora, končna odločitev pa je sprejeta na skupnem upravnem odboru.

Ena glavnih sprememb, ki zadeva program Interreg, je načelo pridobivanja sredstev iz tega programa. Poudarek na dejanskih zrcalnih projektih in prekomejnih učinkih bo namreč še večji, kot je bil doslej pri predpristopnih programih. Za pridobitev sredstev za določen projekt bo potrebno dokazilo o prekomejnem učinku projekta in ne bo dovolj le pisna podpora partnerja onkraj meje. Težave se bodo pojavljale pri infrastrukturnih projektih, kjer ta učinek ni tako očiten.

6. ČEZMEJNO SODELOVANJE Z ITALIJO

Območje, ki se razteza od severa do juga ob meji z Italijo, je bilo in je specifična regija, to je regija z jasno razpoznavnimi značilnostmi, ki jo razlikujejo od drugih sosednjih regij (Phare CBC Slovenia-Italy "SME Strategy", 2000, str. 7):

- *Geografsko* si slovensko-italijanska obmejna regija deli tako ozemlje, kot tudi povezovalno infrastrukturo ter se uvršča med nove gravitacijske centre v procesu širjenja EU na vzhod.
- *Z vidika okolja* si obmejna regija deli skupna naravna bogastva, in sicer od vzhodnih Alp do porečja reke Soče, prek kraških geoloških pojavov do obale Severnega Jadrana.
- Na področju *kulture* gre vzpostaviti večjezičnost večine prebivalstva regije, ugodno izobrazbeno strukturo in prisotnost znanstvenih in raziskovalnih ustanov.

- Po *ekonomski* plati so za obmejno regijo značilna zelo številna podjetja, uveljavljena podjetniška kultura ter tradicija v blagovni menjavi z državami vzhodne in srednje Evrope, Balkanom, s Turčijo in z bližnjim Vzhodom.
- V *institucionalnem* smislu obmejno regijo danes označuje vse pogostejše in uspešnejše sodelovanje med lokalnimi oblastmi na obeh straneh meje, gospodarskimi združenji in predstavniki civilne družbe.

Italijanska stran obmejne regije predstavlja primer uspešnega gospodarskega razvoja, ki temelji na industrijskih okrožjih z močnimi malimi in srednjimi podjetji, raznovrstnimi grozdi proizvodnih podjetij, predvsem pa z močno razvito lesno industrijo ("trikotniški stol" Manzano-San Giovanni al Natisone-Corno di Rosazzo). Težava, ki se pojavlja, je ta, da podjetja in industrija nasploh prihajajo že v fazo zrelosti in se srečujejo s težavami pri nadaljnjem širjenju in kakovostnem izboljšanju razvoja. Ozko grlo se kaže predvsem v pomanjkanju človeških virov. Slovenija se razvitosti severovzhodnega dela Italije lahko približa prav z učinkovitim izkoriščanjem pomoči EU, strukturnih skladov in Kohezijskega sklada.

Spodaj opisana tabela 1 prikazuje nekatere prednosti in slabosti slovenskih regij ob slovensko-italijanski meji. Izkoriščanje sredstev iz programov pomoči bi pripomoglo k odpravljanju slabosti primorske regije. Vlaganje v razvoj infrastrukture, človeških virov, krepitev podjetniškega sektorja in druga vlaganja v razvoj različnih področij bi odpravilo težave, s katerimi se na tem območju srečujejo.

Tabela 1: Prednosti in slabosti slovenskih regij ob slovensko-italijanski obmejni regiji

PREDNOSTI	
<i>Obalno-kraška regija</i>	<i>Goriška regija</i>
Število novih podjetij	Število novih podjetij
Notranje migracije	Višina dodane vrednosti na zaposlenega / prebivalca
Delež storitvenih dejavnosti	Povprečna plača na zaposlenega
Višina dodane vrednosti na zaposlenega	Notranje migracije
Povprečna plača na zaposlenega	Nizka stopnja nezaposlenosti
Razpredene cestne povezave	Naravni dejavniki
Nizka stopnja nezaposlenosti	Kulturne in rekreacijske možnosti
Ugodna izobrazbena struktura	Bančne in finančne institucije
Možnosti rekreacije	
Mednarodni projekti	
Bančne in finančne institucije	
SLABOSTI	
<i>Obalno-kraška regija</i>	<i>Goriška regija</i>
Transportne povezave	Občine z razvojnimi težavami
Staranje prebivalstva	Slaba razvitost cestnih povezav
	Staranje prebivalstva
	Neugodna izobrazbena struktura
	Pomanjkanje svetovalnih organizacij

Vir: Phare CBC Slovenia – Italy "SME strategy", str. 9.

Čezmejno sodelovanje med Italijo in Slovenijo je glede na sodelovanje na skupnih projektih, financiranih s strani EU, potekalo v številnih obdobjih, ki se po prednostnih področjih razlikujejo. V nadaljevanju so prikazani projekti in področja sodelovanja med državama.

6.1. OBDOBJA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA MED SLO/IT

6.1.1. Tranzicijsko in predpristopno obdobje (do leta 2000)

Slovenija sodeluje z Italijo predvsem v programu Phare, kjer se sodelovanje izvaja v okviru čezmejnega sodelovanja že od leta 1994. V obdobju 1994-1999 smo od EU prejeli za sodelovanje z Italijo 18 mio EUR (4 mio EUR leta 1994, 3 mio EUR leta 1995, 3 mio EUR za leto 1996, 3 mio EUR za leto 1997 in 5 mio EUR za obdobje 1998/99). Razpoložljiva sredstva so bila izkoriščena cca. 98 odstotno (ARR – EU programi, 2003). V območje, ki je upravičeno do sredstev iz programa Slovenija/Italija, spadajo naslednje občine:

- Goriška regija: Ajdovščina, Bovec, Brda, Cerkno, Idrija, Kanal, Kobarid, Miren-Kostanjevica, Nova Gorica, Šempeter-Vrtojba, Tolmin, Vipava.
- Obalno-kraška regija: Divača, Hrpelje-Kozina, Izola, Komen, Koper, Piran, Sežana.
- Gorenjska regija: Kranjska Gora.

Prijavitelji projektov iz zgoraj omenjenih občin se lahko povezujejo z italijanskimi partnerji iz Furlanije-Juljske krajine in Veneta, ki zajemajo občine Trst, Gorico, Videm in Benetke. Območje sodelovanja pokriva 11.400 km² ozemlja in 1.943.000 prebivalstva (Press Releases, 2004).

V šestih letih je bilo v skupnem sodelovanju z Italijo pripravljenih več kot 50 projektov s področij transporta in obmejne infrastrukture, okolja, turizma, kmetijstva, drobnega gospodarstva, kulture in človeških virov. V okviru tega sodelovanja so bile zgrajene ali posodobljene nekatere cestne povezave in obmejna infrastruktura, še posebej v odročnih obmejnih območjih na Goriškem, Tolminskem in Bovškem, ki sedaj omogočajo hitrejšo in boljše povezovanje. Zgrajene so bile ali so v zaključni fazi nekatere čistilne naprave, kot na primer v Ilirski Bistrici in Vipavi. Narejena je bila različna komunalna infrastruktura, na primer v Sežani ali na Gorjanskem, kar bo prispevalo k izboljšanju čistosti voda in boljši kakovosti pitne vode. S pomočjo teh sredstev je bil postavljen poslovni inkubator v Sežani, ki je doprinesel okrog 200 novih delovnih mest in katerega cilj je pospeševanje čezmejnega sodelovanja na področju malega gospodarstva. Na področju kmetijstva so bila vzpostavljena številna sodelovanja in izvedeni različni projekti in oblikovane vinske in sadne poti ter izobraževanja kmetov na Krasu in ostalih obmejnih območjih. Vzpostavljena so bila številna sodelovanja na področju turizma in kulture. V okviru tega so bili tudi projekti zaščite kulturne dediščine. Pomemben del povezovanja iz tega obdobja predstavlja Sklad za male projekte, ki je prikazan v nadaljevanju.

6.1.1.1. Sklad za male projekte v okviru programa Phare čezmejnega sodelovanja Slo/It

Sklad za male projekte je eden izmed ukrepov programa Phare čezmejnega sodelovanja in se je zaradi svoje neposrednosti izkazal za učinkovit mehanizem finančne pomoči manjšim projektom. Povprečna vrednost teh projektov je med 10.000 in 50.000 EUR. Program je namenjen vsem neprofitnim, nevladnim organizacijam v obmejnih regijah, ki s pomočjo tega programa sofinancirajo povezovalne aktivnosti s čezmejnimi partnerji, ki obenem pripomorejo tudi k utrjevanju formalnih in neformalnih vezi med koristniki sklada. Nepovratna finančna pomoč sklada lahko znaša največ 75 odstotkov celotne vrednosti projekta, za preostali del pa morajo organizacije same zbrati sredstva. Izbor projektov in sama organizacija sklada kažejo na poudarek na decentraliziran sistem odločanja in na dolgoročni vpliv, ki ga imajo projekti na trajnostni razvoj. V preteklih letih je Sklad za male projekte imel velik vpliv na Slovenijo in tudi na države vzhodne in srednje Evrope. Več tisoč projektov je bilo uspešno izvedenih in v Sloveniji je bilo izkoriščenje iz tega sklada blizu 100 odstotkov. Z vstopom v EU bo Sklad za male projekte spadal v okvir Interrega III A.

- ***Sklad za male projekte 1998:*** v okviru Sklada za male projekte 1998 je bilo izvedenih 27 projektov. Vrednost sklada je znašala 520.500 EUR, v povprečju pa so prejemniki prejeli okrog 17.000 EUR sofinanciranja iz sredstev Phare. Projekti so trajali največ 7 mesecev, vsi pa so se zaključili konec aprila 2001. Odobreni projekti so bili teritorialno razdeljeni na: Severno Primorsko (8), Kras in Brkine (9) in Južno Primorsko (11). Slika 1 v prilogi 4 prikazuje projekte po področjih dejavnosti, ki so najbolj pogosto obsegali področje gospodarstva in turizma, zajemali pa so tudi področje kulturne izmenjave, varstva okolja, prostorskega planiranja in človeških virov.
- ***Sklad za male projekte 1999***
Sklad za male projekte 1999 je znašal 1 mio EUR. Projekti so trajali od decembra 2001 do oktobra 2002. Projekti so obsegali naslednja področja dejavnosti: kultura, človeški viri, prostorsko planiranje in gospodarstvo. Prijavljenih pa je bilo 18 projektov. Slika v prilogi 5 prikazuje delež izvedenih projektov po področjih dejavnosti, tabela v prilogi 5 pa prikazuje seznam odobrenih projektov.
- ***Sklad za male projekte 2001***
Sklad za male projekte 2001 je znašal 1 mio EUR. 104 prijav projektov, ki je prispelo iz 20-ih obmejnih občin z Italijo, pa je ARR izbirala v letu 2003. Maksimalna vrednost projekta je tudi v tem letu znašala 50.000 EUR, minimalna pa 10.000 EUR. ARR je izbrala 22 projektov, ki so imeli najvišje ocene ocenjevalcev ter so najbolj izpolnjevale vse zahtevane pogoje po vsebinski in finančni plati. Prispeli projekti so pokazali povečano usposobljenost prijaviteljev za pripravo projektov, saj so ocenjevalci morali veliko kakovostnih projektov zavrniti zaradi omejene skupne razpoložljive vsote sklada (Priloga 6 prikazuje seznam odobrenih projektov iz tega sklada.

6.1.2. Pristopno obdobje (od leta 2000 do polnopravnega članstva v EU)

6.1.2.1. Projekti v obdobju 2000-2003

V tem obdobju je bilo na razpolago 2.5 mio EUR na leto za čezmejno sodelovanje na slovensko-italijanski meji, in sicer 2 mio EUR za velike projekte in 0.5 mio EUR za male projekte. Med velike projekte lahko štejemo 3 programe, ki jih je Slovenija namenila za izgradnjo čistilnih naprav in kanalizacijskih omrežij, krepitvi podjetništva s pomočjo podjetniškega povezovanja in grozdenja ter preoblikovanju aktivnosti na mejnih prehodih z zagotovitvijo infrastrukture za potrebe Primorskega tehnološkega parka v Vrtojbi in Poslovno-inovacijskega centra v Sežani. Program Phare se je zelo dobro prijel na lokalni ravni, predvsem pri podjetjih. Iz njega so črpali sredstva za projekte s področja transporta, gospodarske infrastrukture za podjetništvo, okoljsko infrastrukturo in razvoj človeških virov. (Kranjec, 2003). V obdobju 2004-2006 se bodo izvajali še 3 Skladi za male projekte iz obdobja 2000-2003 po Pharovih postopkih.

6.1.2.2. Preoblikovanje Phare CBC programa v Interreg III A program

V pristopnem obdobju 2000-2004 Phare CBC direktno podpira pripravo na Interreg program. Letne finančne alokacije za področje, ki meji na Italijo, znašajo 2.5 mio EUR. Za obdobje 2000-2006 je Slovenija skupaj s čezmejnimi partnerji pripravila Skupni programski dokument Interreg III A/Phare CBC Italija-Slovenija 2000-2006, ki definira prioritete sodelovanja in je podlaga za pripravo projektov. Dokument predvideva skupne bilateralne programe ter postopno skupno izvajanje Phare CBC/Interreg. Z letom 2004 se skupni programski dokument preimenuje v Program evropske pobude Interreg III A Italija/Slovenija (angl. Community Initiative Programme (CIP) Interreg III A Italy – Slovenia 2000-2006). Pobuda skupnosti Interreg III A dopolnjuje cilje, ki si jih je Slovenija zastavila v EPD-ju, le da je prostor omejen na obmejno območje in da moramo program in kasneje projekte uskladiti s sosednjimi državami. Problem, ki se je pri tem pojavil, je neharmoniziranost finančnega instrumenta Phare in Interreg. Kljub temu je partnerjema na obeh straneh meje uspelo vzpostaviti skupno izbiro projektov, upravljanje, spremljanje in nadzor. V programu se spreminjajo strukture izvajanja, saj od leta 2004 naprej ne veljajo več postopki in pravila programa Phare. Organ upravljanja in plačilni organ za celoten italijansko-slovenski program je Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina, ARR pa je nacionalni organ upravljanja za izvajanje programa na področju Slovenije in predstavlja sogovornika organu upravljanja in plačilnemu organu v RS. ARR tako v sodelovanju z drugimi ministrstvi in predstavniki regionalne ravni sodeluje v skupnih odborih z italijansko stranjo, v skupnem nadzornem in v skupnem upravnem odboru, ima pa tudi svojega člana v skupnem tehničnem sekretariatu. Njena naloga je skupaj z regionalno pisarno v Štanjelu tudi pomoč pri iskanju čezmejnih partnerjev in razvijanju projektov v sodelovanju z deželama Furlanijo-Julijsko krajino in Venetom. Upravičenci do pridobivanja sredstev so domače nepridobitne organizacije, zlasti občine, lokalne skupnosti, regionalne in lokalne razvojne agencije, razne gospodarske

zbornice, raziskovalne in izobraževalne organizacije, šole, društva itd. Aktivnosti oziroma projekti morajo imeti čezmejni vpliv (Arr RS – EU programi, 2003).

Za obdobje 2004-2006 je za sodelovanje z Italijo namenjenih 4.729.702 EUR Interreg sredstev. Država bo zagotovila 25 odstotno sofinanciranje (Informacija o pripravah za izvajanje Pobude skupnosti Interreg III v Sloveniji, str.15).

6.1.2.3. Strategija sodelovanja SLO/IT v čezmejnih programih Interreg III A

V CIP Interreg III A Italy – Slovenia 2000-2006 so opredeljeni cilji in strategija čezmejnega sodelovanja. Glavni namen tovrstnega integriranja je izničiti fizične in kulturne ovire, ki so še vedno prisotne med državama in promovirati skupen razvoj območja. Kot temeljna področja delovanja in prioritetni cilji so podani sledeči: trajnostni prostorski razvoj, gospodarsko sodelovanje ter človeški viri, sodelovanje in harmonizacija sistemov. V prilogi 7 so v tabeli prikazani prioritetni ukrepi in projekti pri čezmejnem sodelovanju SLO/IT.

Trajnostni prostorski razvoj: Predvidena sta dva ukrepa: Pri prvem gre za varovanje in spremljanje okolja in naravne dediščine, pri drugem pa za razvoj in krepitev čezmejnih organiziranosti, infrastrukture in mrež. Glavni problemi obmejnega pasu na tem območju je predvsem onesnaževanje zraka in vode, zato je glavni namen teh ukrepov ohranjanje in varovanje okolja. Varovanje ekosistema je pomembno za turizem in naravne lepote tega območja, kot tudi za ohranjanje kulturne dediščine (CIP Interreg III A- Italy/Slovenia 2000-2006, 2003, str. 6).

Gospodarsko sodelovanje: Za ta cilj so predvideni trije ukrepi, in sicer: izboljšanje konkurenčnosti in sodelovanja med podjetji, čezmejno sodelovanje v turizmu in čezmejno sodelovanje na področju primarnega sektorja. Za izpolnitev teh ukrepov je potrebno zagotoviti okolje, ki podpira razvoj malih in srednje velikih podjetij, povezovanje le-teh v smislu komplementarnosti in na področju raziskav. Turizem je treba na tem območju razširjati in nadgrajevati, predvsem s promocijo skupnih turističnih destinacij in diverzifikacijo turističnih proizvodov. Na področju primarnega sektorja je predviden razvoj novih, kvalitetnih proizvodov in novih poslovnih priložnosti na skupnem trgu (CIP Interreg III A- Italy/Slovenia 2000-2006, 2003, str. 7).

Človeški viri, sodelovanje in harmonizacija sistemov: Za ta cilj sta predvidena dva ukrepa, in sicer: usposabljanje človeških virov in inovativne pobude na trgu dela, ter sodelovanje na področju kulture, komunikacij in institucij za harmonizacijo sistemov. Razvoj človeških virov je pomemben zlasti za preprečevanje zaposlitvenih problemov, pri katerem ima mobilnost delovne sile na čezmejnem področju zelo pomembno vlogo. Pod ta ukrep se šteje tudi čezmejno sodelovanje na področju kulturnih prireditev, skupnih srečanjih, seminarjev in študijskih aktivnosti. Predvideva tudi izmenjavo know-howa, informacij in raziskovalcev (CIP Interreg III A- Italy/Slovenia 2000-2006, 2003, str. 8).

Podpora za sodelovanje: predvideva dva ukrepa: tehnično pomoč ter kot drugega vrednotenje, obveščanje, oglaševanje in sodelovanje. Ukrepa bosta pomagala pri zaposlovanju in usposabljanju delovnega osebja, ki bo zadolženo pri pripravi projektov, selekciji in finančni kontroli. Predvideva tudi vzpostavitev skupnih organov in institucij ter izobraževanje in informiranje osebja (CIP Interreg III A- Italy/Slovenia 2000-2006, 2003, str. 9).

V splošnem je namen programa ohraniti in dvigniti kulturno dediščino, izboljšati konkurenčnost podjetij, povečati zaposlitvene priložnosti, onemogočiti zmanjševanje prebivalstva, izboljšati kvaliteto življenja in povečati čezmejno sodelovanje na vseh področjih. ARR je do sedaj organizirala že vrsto delavnic na temo vsebine in prioritet programa Interreg III A ter strategije sodelovanja Slovenije pri tem programu. Skladno s prioritetnimi cilji so določili tudi ukrepe in ovrednotili projekte za posamezen program. Kot temeljni cilji bilateralnega sodelovanja med Slovenija in Italija so izpostavljena predvsem sledeča področja: trajnostni razvoj območja, preseganje ovir in omejitev, ki izhajajo iz periferne lege, razvoj človeških virov in olajšanje tranzicije po širitvi EU. Projekti, ki najbolj sovpadajo s temi cilji, bi lahko bili: prestrukturiranje mejnih prehodov, tehnološki parki in inovacije, razvoj srednjih in malih podjetij (SMP), industrijske cone, storitve za SMP, financiranje SMP, infrastruktura in storitve.

V obdobju 2004-2006 bo Slovenija sredstva usmerila v tiste prednostne naloge in ukrepe, ki do sedaj finančno še niso bili podprti. Tako bo podprto izvajanje projektov v okviru prve prednostne naloge Trajnostni razvoj čezmejnega območja in sicer ukrep Varstvo, ohranjanje ter razvoj okolja in prostora, za katero bo namenjenih 2.033.722 EUR. Podprta pa bosta tako ukrepa Čezmejno sodelovanje na področju turizma in Čezmejno sodelovanje na področju primarnega sektorja, kot tudi druge prednostne naloge Gospodarskega sodelovanja z višino sredstev v vrednosti 2.364.851 EUR. Sredstva v znesku 331.079 EUR bodo namenjena tudi tehnični pomoči pri izvajanju programa (Informacija o pripravah za izvajanje Pobude skupnosti Interreg III v Sloveniji, 2003, str. 7).

Trenutna ocena projektov kaže, da so le-ti dokaj slabo definirani, majhni po obsegu in nerealni, saj vključujejo tudi aktivnosti, ki niso upravičene do sofinanciranja. Posledično so nerealni tudi stroški, nosilci pa pogosto neprimerni, zlasti ob dejstvu, da program Interreg dodeljuje sredstva v obliki povračil in ne avansov. Projekti so si pogosto zelo podobni in malo je takih, ki bi imeli velik čezmejni učinek in bi pripomogli k širjenju slovenskega gospodarskega prostora. Zaenkrat je prekomejni učinek bolj na nivoju vzpostavljanja sodelovanja s partnerji in investiranja poslovnih partnerjev pri nas. Udeležencem delavnic je program Interreg premalo poznan, predvsem jim niso jasni namen, strukture in postopki za prijavo projektov ter možnosti črpanja sredstev iz drugih skladov in programov. To kaže na šibko transparentnost priprave programov in projektov ter njihove izvedbe.

Na podlagi preteklih izkušenj in pripravljenih projektov je razvidno, da imajo večinoma podobne napake, ki se kažejo v pomanjkanju jasno zastavljenih ciljev in opredelitve namena posameznega projekta. Hkrati imajo zelo slabo definirano časovno izvedbo projekta, potrebo po finančnih sredstvih v posameznem obdobju in strukturah, financiranje, slabo usklajenost projekta (stroški, časovni okvir, cilji) in kot že rečeno, pomanjkanje čezmejnega vpliva in sodelovanja. Dobro pripravljen projekt naj bi vseboval jasno opredeljeno vizijo projekta, cilje, primerno poimenovanje projekta, partnerjev, definirane stroške po posameznih strukturah, projektno skupino, delovanje, čezmejni vpliv in koristi za vse vključene partnerje. Posebna pozornost mora biti usmerjena v stroške, ki morajo biti natančno opredeljeni. Stroškovna razčlenitev med drugim nakazuje tudi vire sofinanciranja. Projekt naj bi bil definiran kronološko po fazah nastajanja in delovanja. Hkrati mora biti opredeljena tudi organiziranost in struktura projekta (Millonig, 2000, str. 31). Prijavitelji projektov morajo paziti, da le-ti zadovoljujejo zahteve iz razpisa, zato je potrebno natančno prebrati navodila in kriterije.

6.2. VLOGA REGIJSKIH RAZVOJNIH AGENCIJ PRI ČEZMEJNEM SODELOVANJU SLO/IT

RRA so ene ključnih institucij za vodenje razvojne strategije in razvoja posameznega področja. Delovanje le-teh naj bi bilo v tesni povezavi z lokalnimi oblastmi in celotnim gospodarstvom, tako da bi vsi prisotni akterji usklajeno sodelovali med seboj. Razvojne vizije lokalnih okolij se lahko razlikujejo, toda pri vseh se cilj kaže v razvoju lokalnega okolja, spodbujanju razvoja obstoječih podjetij in obrti ter v ustvarjanju novih delovnih mest s pomočjo lokalnih potencialov.

RRA izpolnjuje pogoje za pridobitev statusa po Zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 60/99), če:

- Jo ustanovi večina občin na območju statistične regije oziroma ji da pooblastilo za pripravo regionalnega razvojnega programa in opravljanje razvojnih nalog.
- Ima ustrezne kadre, prostore in opremo za izvajanje dejavnosti in izkaže kapitalsko ustreznost za izvajanje nalog.
- Izkaže strokovno usposobljenost za opravljanje razvojnih nalog.

Razvojne naloge RRA so (Uradni list, št. 52/00, 44/01):

- Priprava regionalnih in skupnih razvojnih programov.
- Koordiniranje dela lokalnih razvojnih organizacij, ki sodelujejo pri pripravi in izvajanju regionalnega razvojnega programa.
- Spremljanje, poročanje in nadzor izvajanja regionalnih razvojnih programov.
- Svetovanje in prijava projektov na razpise za dodeljevanje regionalnih razvojnih spodbud.
- Organiziranje in koordinacija drugih nalog s področja regionalne strukturne politike.
- Sodelovanje pri pripravi državnih dokumentov razvojnega načrtovanja: SRRS in DRP.

Eden izmed prioritarnih ciljev RRA je načrtovanje regionalnega razvoja. V skladu s tem ciljem mora oblikovati regionalno razvojno strategijo, ki bo upoštevala lokalne in državne interese in pripraviti regionalne in skupne razvojne programe. Hkrati mora zagotoviti podporo pri izvajanju in realizaciji obstoječih programov, usklajevati in oplemenititi programe z domačimi in evropskimi sredstvi ter generirati nove ideje za pripravo projektov. Pri tem mora upoštevati skupne razvojne programe posameznih občin in regije. RRA opravljajo tudi druge dogovorjene naloge v imenu občin in imajo zelo veliko vlogo pri izvajanju programov čezmejnega sodelovanja.

ARR je do sedaj dodelila status regionalne razvojne agencije 12 organizacijam. Na območju Primorske delujeta dve: Severnoprimska mrežna RRA in Regionalni razvojni center Koper. V nadaljevanju je predstavljeno delovanje in osnovne naloge le-teh.

6.2.1. Severnoprimska mrežna RRA

Na območju statistične regije Goriška delujejo štiri, na lokalnem nivoju uveljavljene in v slovenskem prostoru prepoznavne razvojne institucije (ICRA-Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija, 2003):

- Posoški razvojni center (PRC), ki deluje na območju občin Bovec, Kobarid in Tolmin.
- Regijska razvojna agencija severne Primorske (RRA severne Primorske), ki deluje na območju občin Brda, Kanal, Nova Gorica, Miren-Kostanjevica in Šempeter.
- Razvojna agencija ROD, ki deluje na območju občin Ajdovščina, Vipava in Komen.
- Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija (ICRA), na območju občin Idrija in Cerkno.

Razvojne agencije so se dogovorile za pogodbeno sodelovanje štirih enakopravnih agencij, ki delujejo na principu mrežne organiziranosti in projektne sodelovanja. Nastopajo pod imenom Severnoprimska mrežna RRA (Mrežna RRA), katere organi so sledeči: Skupščina Mrežne RRA (člani so župani vseh dvanajstih občin v regiji), Programsko razvojni svet Mrežne RRA in Kolegij direktorjev. Nosilstvo mrežne razvojne agencije je dodeljeno vsaki agenciji posebej z mandatom dveh let. Glavne naloge nosilne razvojne agencije so priprava regionalnih razvojnih programov ter drugih dogovorjenih nalog s področja regionalne strukturne politike pri pospeševanju gospodarskega, socialnega, prostorskega in okoljskega problema. Glavne naloge Severnoprimske mrežne RRA so opredeljene v podzakonskem aktu o skladnem regionalnem razvoju Slovenije (Ur.l. RS 60/99) in so:

- Priprava regionalnih in skupnih razvojnih programov.
- Koordiniranje dela lokalnih razvojnih organizacij, ki sodelujejo pri pripravi razvojnega programa.
- Spremljanje, poročanje in nadzor nad izvajanjem RRP.
- Svetovanje in prijava projektov na razpise za dodeljevanje razvojnih spodbud.
- Organiziranje in koordinacija drugih nalog s področja regionalne strukturne politike.
- Sodelovanje pri pripravi državnih dokumentov razvojnega načrtovanja.

V prvem mandatnem obdobju (2000-2002) je bila za nosilno agencijo v okviru Mrežne regionalne razvojne agencije imenovana Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija (ICRA), v drugem mandatnem obdobju, v letu 2003, pa je nosilstvo prevzela Regionalna razvojna agencija severne Primorske (RRA severne Primorske). V letu 2002 je bil v okviru Severnoprimske mrežne RRA izdelan in na občinskih svetih vseh dvanajstih občin v regiji potrjen Regionalni razvojni program statistične regije Goriška 2002-2006 (ROD SMRRA – Severnoprimska mrežna regionalna razvojna agencija, 2003). Regionalni razvojni program (RRP) je temeljni programski in izvedbeni dokument na regionalni ravni, ki vsebuje razvojne prednosti regije in finančno ovrednotene programe, operativne programe in projekte za celovit razvoj regije v obdobju od leta 2002 do leta 2006. Izhodišča za pripravo RRP-ja za Severno Primorsko so Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja Slovenije z vsemi podzakonskimi akti in sklepi občinskih svetov dvanajstih severno primorskih občin, da pristopajo k pripravi RRP-ja. V sklopu tega programa se je razvila razvojna vizija goriške regije, ki stremi k temu, da bi se Goriška hitreje in bolj usklajeno razvijala v inovativno ter gospodarsko uspešno regijo, prijazno do ljudi in okolja ter v svetu prepoznavno. Svoj razvoj bo gradila na principih trajnostnega razvoja in izkoriščanju lastnih razvojnih potencialov.

6.2.2. Južnoprimska mrežna RRA

Na območju južne primorske regije delujejo štiri lokalne razvojne organizacije, povezane v mrežno razvojno agencijo. To so (Regionalni razvojni center Koper, 2003):

- Regionalni razvojni center Koper (RRC Koper) – nosilna organizacija, ki deluje na območju občin Koper in Izola.
- Center za pospeševanje podjetništva Piran (CPP Piran), ki deluje na območju občine Piran.
- Podjetniški pospeševalni center Sežana (PPC Sežana), ki deluje na območju občin Divača, Hrpelje-Kozina, Komen in Sežana.
- Razvojni center Ilirska Bistrica (RC Ilirska Bistrica), ki deluje na območju občine Ilirska Bistrica.

Podobno kot v goriški regiji je bila na podlagi Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja ustanovljena mrežna regijska institucija Regionalna razvojna agencija Južna Primorska (RRA Južna Primorska). V okviru te agencije se izvaja regionalna strukturna politika in kot v ostalih regionalnih agencijah je bil pripravljen regionalni razvojni program.

Zgoraj omenjene lokalne razvojne organizacije zagotavljajo spodbujanje podjetniškega in gospodarskega razvoja regije ter delujejo kot koordinatorji interesov regije na lokalni in državni ravni na področjih regionalnega razvoja, gospodarstva, človeških virov in varstva okolja. Hkrati posamezni podjetniški pospeševalni centri nudijo podjetniško svetovanje, programe samozaposlitve, pripravljanje in aktiviranje razvojnih projektov ter vzpostavitev poslovnih stikov z možnimi partnerji. Temeljna dokumenta regionalnega razvoja, ki meji na

Italijo, sta oba regionalna razvojna programa, katerih implementacijo podpirajo tako program Phare CBC kot tudi ostali skladi. Osnovna struktura je zasnovana kot mreža razvojnih agencij, ki morajo biti vključene v načrtovanje čezmejnega sodelovanja s svojimi italijanskimi partnerji. Na območju Primorske so bili izdelani skupni programi in projekti, ki so ključnega pomena za to območje. To so:

- Program IN-PRIME, katerega cilj je inovacijski preboj Primorske regije. Program podpirajo vse razvojne agencije in je označen kot prioriteta v treh RRP-jih. Strateški cilj programa je doseči pospešen razvoj s pomočjo sinergije finančnih, tehnoloških, naravnih in človeških virov.
- SOČA 2006 je razvojni program za Posočje, ki predvideva obsežne investicije v razvoj srednjih in malih podjetij ter turizma. Program Soča 2006 je odobrilo tudi Ministrstvo za gospodarstvo.
- INDOC: informacijski in dokumentacijski center, ki velja za referenčno točko vsem razvojnim agencijam ter ostalim subjektom na Primorskem.
- Program Razvoj človeških virov v severni Primorski, ki ga sofinancira Ministrstvo za delo.
- Projekti, namenjeni razvoju podeželja.

Vsekakor je vloga RRA-jev pri vodenju razvojne politike tako na nacionalni ravni kot tudi na ravni regije zelo pomembna. Pojavlja pa se vprašanje učinkovitosti prijavljanja na razpise iz predpristopnih pomoči EU. RRA-ji naj bi namreč imeli tudi vlogo posredovanja informacij o razpisih podjetjem in drugim udeležencem ter pomoč pri prijavljanju na posamezen program. Situacija v realnosti pa je nekoliko drugačna, saj usklajevanje med subjekti na trgu poteka dokaj moteno in neučinkovito. Problem se pojavlja že na višji ravni, ko projekti zahtevajo sodelovanje večih ministrstev, kjer slaba komunikacija in povezava med njimi povzroča počasnejše prijavljanje projektov. Slovenija mora še veliko postoriti na področju izobraževanja in usposabljanja kadrov, predvsem pa mora poskrbeti za medsebojno komuniciranje med ARR in RRA-ji. ARR naj bi tem agencijam svetovala in pomagala pri prijavljanju projektov. Sodelovanje je toliko bolj pomembno v sistemu strukturnih skladov, kjer so RRA-ji nosilci projektov na regionalni ravni.

7. SKLEP

EU spodbuja ekonomsko in socialno kohezijo med njenimi članicami. Ta cilj poskuša doseči s pomočjo strukturne in kohezijske politike, s katero finančna pomoč iz 4 strukturnih in Kohezijskega sklada zmanjšuje razlike med državami članicami. Pri tem so ji v pomoč nacionalne regionalne politike, ki manjšajo notranje regionalne razlike. Z vidika slovenske regionalne politike je pomembno, da se ta v čim večji meri naveže na strukturno politiko EU, vendar pa vseeno obdrži tudi lastno regionalno politiko. Regionalna politika v Sloveniji se je v sedanji obliki začela izvajati na pobudo Evropske komisije, potem ko je bila v 80-ih in 90-ih letih dokaj neučinkovita in je pospešila razlike v razvitosti med posameznimi regijami. Pomemben preobrat v njenem pomenu beležimo v prenovi regionalne politike, ki je bila

uvredena z Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Ur. l. št. 60/99) in s podzakonskimi akti v letu 2000. Sedanja oblika zasleduje cilje, ki si jih je zastavila EU in ki se kažejo v zmanjšanju razlik med državami in samimi regijami. Regionalna razvojna politika v Sloveniji je pogojena s pravili evropske regionalne politike in temelji na regionalnih razvojnih programih ter strategiji regionalnega razvoja.

Slovenija ima že vzpostavljene osnovne institucije in zahtevane dokumente za pripravo na strukturne sklade, za učinkovito pridobivanje sredstev pa je potrebno ustrezno osveščanje potencialnih prijaviteljev in njihovo usposabljanje. Izkušnje iz predpristopnega instrumenta Phare so za nadaljnje sodelovanje v strukturnih skladih EU zelo dobrodošle, zlasti če upoštevamo dejstvo, da je bila Slovenija v tem programu dokaj uspešna pri pridobivanju sredstev. Phare program je v različnih obdobjih svojega obstoja imel različne vloge. V začetku se je njegova pomoč kazala predvsem v obliki tehnične pomoči na vladni in ministrski ravni, po odločitvi Evropskega sveta o širitvi EU pa je njegova glavna vloga postala pomoč državam kandidatkam pri vstopu k EU. Z vstopom države kandidatke v EU se zaključuje zadnje obdobje delovanja programa Phare, cilj programa pa ostaja pomagati državam pri čimprejšnji vključitvi v EU in izpolnjevanju pristopnih kriterijev. V tem obdobju se Phare že nagiba k pogojem delovanja strukturnih skladov in njegovemu preoblikovanju, pri tem pa daje velik poudarek na programskemu načrtovanju in programiranju.

Sodelovanje s sosednjimi državami ima med različnimi programi, ki jih Phare pokriva, zelo pomembno vlogo in tudi dosednji projekti na tem področju so pripomogli k razvoju obmejnih regij ter k približevanju v stopnji razvitosti z državami v EU. Prijavitelji so sodelovali v različnih projektih, pri čemer so mala in srednje velika podjetja sodelovala zlasti v Skladu za male projekte, ki dodeljuje sredstva v manjšem obsegu. Program čezmejnega sodelovanja se bo z vstopom v EU preoblikoval v program Interreg III A, v katerem sodelujejo države članice v čezmejnih projektih in ki dopolnjuje cilje, ki si jih je Slovenija zastavila v EPD - ju. Podlago za sodelovanje v tem programu predstavlja skupni programski dokument med sodelujočimi državami za vsak program posebej. V tem dokumentu so opisani strategija sodelovanja in potencialna področja za skupno delovanje. Kar se tiče sodelovanja Slovenije z Italijo, je bilo v preteklih letih storjeno veliko in koristniki pomoči EU so pridobili veliko izkušenj za nadaljnje črpanje iz strukturnih skladov v programu Interreg III A. Obmejno območje na slovenski strani lahko veliko pridobi s sodelovanjem z italijansko stranjo, saj regija, ki meji na Slovenijo, velja za eno izmed najbolj razvitih v Italiji. Za izpeljavo tega cilja pa je treba veliko postoriti pri informiranju prebivalstva o možnostih, ki jih ponujajo strukturni skladi. Opaža se nezadostno poznavanje tega programa in nasploh možnosti, ki jih ponuja EU. Na razpise prijavljeni projekti so slabo definirani, majhni po obsegu in nezadostno razčlenjeni po stroških, predvsem imajo premajhen čezmejni učinek, kar pa predstavlja osnovni pogoj čezmejnih programov, ki bo z Interregom še bolj poudarjen.

Slovenija je možnosti, ki jih je ponujal program Phare, dobro izkoriščala, pri črpanju sredstev iz strukturnih skladov pa je potrebno dobro informiranje prebivalstva in večja transparentnost

med samimi projekti. Podjetja in drugi subjekti v gospodarstvu še nezadostno poznajo možnosti sodelovanja v skladih, predvsem pa niso dovolj seznanjeni s pogoji in zahtevami za prijavljanje. Zato mora biti prioriteta naloga za ta namen postavljenih institucij usposabljanje in izobraževanje ustreznih kadrov ter informiranje širše javnosti o možnosti sodelovanja v strukturnih skladih. Na ta način bo pomoč EU maksimalno izkoriščena, naše regije se bodo približale razvitosti EU in s tem bodo cilji regionalne razvojne politike v Sloveniji doseženi.

8. LITERATURA

1. Agencija RS za regionalni razvoj: Informacija o pripravah za izvajanje Pobude skupnosti Interreg III v RS, 26 str.
[URL: <http://www.gov.si/arr/4eu-p/1p-8-interreg-a-cip.html>], 29.9.2003.
2. Benko Riana et al.: Na poti v EU. Ljubljana: Slovenski raziskovalni inštitut za management, 2002. 219 str.
3. CIP Interreg III A- Italy/Slovenia 2000-2006. Programming Complement, 2003. 124 str.
4. Dejak Bojan et al.: Državni razvojni program RS 2001-2006. Povzetek predloga. Ljubljana, 2002. 63 str.
5. Gantar A.: Razvojne in podjetniške spodbude Evropske unije 1998/1999. Ljubljana: Gospodarska zbornica Slovenije, 1998. 128 str.
6. Geographice Slovenice 33/2; Regionalni razvoj v Sloveniji. Ljubljana: Inštitut za geografijo, 2000. 215 str.
7. Jerina Andreja: Kako do nepovratnih sredstev EU? Metodološki priročnik za pripravo prijav projektov. Ljubljana: PCMG, 2001, 19 str.
8. Joint Programming Document Interreg IIIA/Phare CBC Italy-Slovenia 2000-2006, december 2001, 277 str.
9. Kranjec Samo: Kako bolj učinkovito pridobiti sredstva iz programov EU? Finance, Ljubljana, 1.9.2003.
10. Kranjec Samo: Interreg nas je približal EU. Finance, Ljubljana, 7.10.2003.
11. Millionig J. Lydia: Small projects funds in Slovenia. B.k., julij 2000. 73 str.
12. National Agency for Regional Development: Strategija sodelovanja SLO v čezmejnih programih Interreg III A SLO-IT, SLO-AUT, SLO-CRO-HUN, delovno poročilo iz delavnic.
[URL:<http://www.gov.si/arr>], 28.10.2003.
13. Obrtna zbornica Slovenije: Program pomoči podjetjem, Ljubljana 2000, 215 str.
14. Pečar Janja: Regionalni vidiki razvoja Slovenije (in poslovanje gospodarskih družb v letu 2001). Ljubljana: UMAR, 2002.
15. Rožič Erika: Izvajanje programov Phare v Sloveniji. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2002. 42 str., 7 pril.
16. Skorubski Raul, Wisser Ulrike, Petzold Wolfgang: Priročnik o strukturnih pomočeh Evropske skupnosti. Ljubljana, 2000. 104 str.
17. Slovenija v Evropski uniji. Ljubljana: november 2002. Urad vlade za informiranje, 109 str.
18. Slovenija v Evropski uniji? Ljubljana: marec 2003. Urad vlade za informiranje, 171 str.

9. VIRI

1. Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj – EU programi.
[URL:<http://www.gov.si/arr/4eu-p/1p-8-interreg-a.html>], 13.8.2003.

2. ARR: Gradivo za srečanje slovenske in italijanske delegacije ter izhodišča za novinarsko konferenco-22.september, 2003.
[URL: <http://www.gov.si/arr/4eu-p/1p-8-interreg-a-cip.html>], 21.12.2003.
3. ICRA-Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija.
[URL: <http://www.icra.si/rra.htm>], 2.11.2003.
4. Informacija o izvajanju PS Interreg III v Sloveniji.
[URL: <http://www.sigov.si/arr/4eu-p/pdf/interreg-a/int10/izvajanje-interreg-3-slo.zip>], 1.12.2003.
5. Izvajanje Interreg programa v Sloveniji.
[URL: <http://www.sigov.si/arr/4eu-p/pdf/interreg-a/int10/izvajanje-interreg-3-alo.zip>], 10.10.2003.
6. Moving to the Structural Funds.
[URL: http://europa.eu.int/comm/enlargment/pas/phare/struct_funds.htm], 15.01.2004.
7. Phare CBC Slovenia-Italy "SME strategy", 55 str.
8. Strateške presoje vplivov regionalnih razvojnih programov na okolje in programi Strukturnih skladov Evropske unije. Ljubljana: Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo, 2000, 56 str. (prevod priročnika).
9. Phare CBC 1994-1999 in 2000-2002/6.
[URL: <http://www.sigov.si/arr/phare/slo/p2000.html>], 10.10.2003.
10. Pravilnik o sestavi, organizaciji in pogojih za opravljanje nalog regionalne razvojne agencije (Uradni list, št. 52/00, 44/01).
11. Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot (Uradni list, št. 28/00).
12. Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo.
[URL: <http://www.rec-lj.si>], 10.11.2003.
13. Regionalni razvojni center Koper.
[URL: <http://www.rrc-kp.si/info.php>], 10.11.2003.
14. Press Releases.
[URL: <http://www.europa.eu.int/rapid/start/cgi>], 15.01.2004.
15. ROD SMRRA-Severnoprimska mrežna regionalna razvojna agencija.
[URL: <http://www.ra-rod.si/rod-smrra.htm>], 3.11.2003.
16. Sistem strukturnih skladov EU.
[URL: <http://gov.si/svrp/3str/1s-2.html>], 1.9.2003.
17. Sklep o ustanovitvi, nalogah in organizaciji Službe Vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj (Uradni list RS, št. 115/02).
18. Skupni programski dokument SLO/IT 2000-2006.
[URL: <http://www.sigov.si/arr/4eu-p/pdf/interre-a/int10/izvajanje-interreg-3-alo.zip>], 12.10.2003.
19. Služba Vlade Republike Slovenije za strukturno politiko in regionalni razvoj – Predstavitev področja strukturne politike.
[URL: <http://www.gov.si/svrp/3str/1s.html>], 15.10.2003.

20. Služba Vlade Republike Slovenije za strukturno politiko in regionalni razvoj - Predstavitev področja regionalnega razvoja.
[URL:<http://www.gov.si/svrp/4reg/1r.html>], 15.10.2003.
21. Služba vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj: Kako do sredstev iz strukturnih skladov?
[URL:<http://www.gov.si/svrp/4reg/1r.html>], 16.10.2003.
22. Strateške usmeritve Enotnega programskega dokumenta z indikativno delitvijo sredstev Strukturnih skladov 2004-2006.
[http://www.ruralur.si/html/vabila_novice/docs/enotni_programski_dokument.pdf]
23. Urad vlade za informiranje – Programi čezmejnega sodelovanja.
[URL:<http://evropa.literat.si/vkljucevanje/program-phare/dosedanja-pomoc/cezmejno-sodelovanje>], 10.09.2003.
24. Urad vlade za informiranje.
[URL:<http://evropa.gov.si/vkljucevanje/program-phare>], 10.9.2003.
25. Uredba o splošnih pogojih delovanja Javne agencije Republike Slovenije za regionalni razvoj (Uradni list, št. 62/03).
26. Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list, št. 60/99)
27. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list, št. 56/03, 83/03)

PRILOGA

PRILOGA 1

Tabela 1: Vsebinske razlike Phare CBC v dveh zaporednih obdobjih

PHARE CBC 1995-1999	PHARE CBC 2000-2002/6
• letna alokacija sredstev 3 mio EUR • odobrenih približno 70 projektov (povprečna vrednost približno od 200.000 do 300.000 evrov) • upravičena območja: občine ob meji približno 10 km v notranjost ozemlja • ločeno programiranje Phare/Interreg (strateški dokument v Phare CBC je Večletni indikativni program) • programiranje od "zgoraj navzdol" v obdobju 1995-1997 in "od spodaj navzgor" v letih 1997-1999 • nezadostno prepoznavni čezmejni učinki • pasivno sodelovanje institucij z obeh strani meje na projektni ravni • relativno visok odstotek pogodbeno vezanih sredstev - 95 odstotkov • odsotnost regionalne razvojne politike • povečanje števila skupnih projektnih idej • povečanje števila novih partnerstev čez mejo • spodbuda za ustanavljanje regionalnih institucij in začetek priprav regionalnih in sektorskih razvojnih strategij ter programov • pomanjkanje izkušenj in znanj pri izvajanju postopkov EU • postopno uvajanje preglednih postopkov skozi decentraliziran sistem izvajanja	• alokacija sredstev vsako drugo leto v višini 5 mio EUR • odobreni 2 ali 3 projekti na leto • Razlikovanje med malimi (manj kot 300.000 evrov) in velikimi projekti (1 do 2 mio EUR) • 70 odstotkov naložb v infrastrukturo, 30 za graditev institucij • strateški dokument: skupni programski dokument SLO/A, SLO/H, SLO/I 2000-2006 • programiranje "od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor" (partnerski pristop) • projekti morajo imeti dokazan čezmejni učinek in morajo biti pripravljeni skupaj s partnerskimi institucijami čez mejo • postopno prilagajanje pravilom Interreg • programiranje temelji na sektorskih, regionalnih in nacionalnih razvojnih strategijah • potreba po skupnih čezmejnih strukturah in skupnih institucijah • izvaja se regionalna razvojna politika • rast zanimanja podjetij za izvajanje projektov • institucije in podjetja bolje poznajo izvedbene postopke in zahteve EU • dopolnitve, nadgrajevanje decentraliziranega sistema izvajanja

Vir: Phare CBC 1994-1999 in 2000-2002/6, 2003.

PRILOGA 2

PREGLED POMOČI IN PROGRAMOV EVROPSKE UNIJE V OBDOBJU 1996-1999

PROGRAM PHARE

- Nacionalni program: podpora institucijam, twinningi in finančne naložbe.
- Programi čezmejnega sodelovanja z Italijo, Avstrijo in Madžarsko.
- Multi country (beneficiary) program ali Več državni in horizontalni programi.
- Posebni pripravljalni program – predstrukturalna regionalna pomoč: institucionalni razvoj – twinning aktivnosti, tehnična pomoč v obliki svetovalcev in izobraževanje ter pilotski projekt.
- Infrastrukturni projekti velikega obsega: predstrukturalna pomoč na področju okolja in transporta.
- Postopno vključevanje v Komunitarne programe (programi Skupnosti)

Vir: Benko, 2002, str. 37

PREGLED POMOČI IN PROGRAMOV EVROPSKE UNIJE PO LETU 2000

PROGRAM PHARE

- Institucionalna krepitev na prioritetah: javna uprava, gospodarske reforme, notranji trg, kmetijstvo, okolje, pravosodje in notranje zadeve, sociala, socialna in ekonomska kohezija in civilna družba.
- Twinningi: bratenje administracij držav članic in kandidatk.
- Investicije: osredotočene na ekonomsko in socialno kohezijo in na podporo pripravam na strukturne sklade.
- Program čezmejnega sodelovanja.
- Multi beneficiary program

ISPA

- Vzpostavitev gospodarske infrastrukture na področjih: okolja (za vzpostavitev skladnosti in izvajanja zakonodaje skupnosti) in transporta (za promocijo trans evropske mreže in harmonizacijo zakonodaje).

SAPARD

Pomoč trajnostnemu razvoju kmetijstva in celovitemu razvoju podeželja, s prilagajanjem kmetijskega sektorja in podeželskih območij, ter pravnega reda z vidika splošnekmetijske in sorodnih politik.

KOMUNITARNI PROGRAMI

Gre za sodelovanje v programih Skupnosti.

Vir: Benko, 2002, str. 50.

PRILOGA 3

Tabela 2: Postopek prijave projekta in njegova izvedba

Evropska komisija	Koledar R – 6/12 mesecev (R=rok za oddajo prijav projektov)	Prosilec Zbiranje informacij Identifikacija ustreznega programa Identifikacija potencialnih partnerjev
	R – 5 mesecev	Vsebinska priprava prijave projekta (na podlagi preteklih razpisov)
Objava razpisa za zbiranje prijav projektov Objava razpisne dokumentacije (prijavni obrazci, navodila za pripravo projektov, priročniki...)	R – 2 meseca	- Ustvarjanje omrežja partnerjev - opredelitev vlog posameznih partnerjev pri projektu - končna priprava prijave projekta - preverjanje vseh sestavnih delov prijave projekta in skladnosti z zahtevami Evropske komisije
Zaključek razpisa Ocenjevanje in izbira projektov Odobritev projekta Podpis pogodbe z Evropsko komisijo	ROK za oddajo projektних predlogov Zelena luč	Oddaja prijave projekta Komunikacija z Evropsko komisijo Prejem pisma o odobritvi projekta Podpis pogodbe
Plačilo prvega obroka donacije	R + 0/2 meseca	Začetek izvajanja projekta (časovni okvir projekta je natančno določen)
Zahtevek za predložitev vmesnega poročila Odobritev vmesnega poročila Plačilo drugega obroka donacije	R + 6 mesecev	Ocenjevanje prve faze projekta Finančna analiza Ocenjevanje partnerjev Vmesni rezultati projekta Analiza perspektivnosti projekta Predložitev vmesnega poročila
Zahtevek za predložitev končnega poročila Odobritev končnega poročila Plačilo zadnjega obroka donacije	R + 12/18 mesecev	Zaključek projekta Končna revizija projekta Rezultati projekta Predložitev končnega poročila Evropski komisiji

Vir: Kako do nepovratnih sredstev EU, strokovni priročnik, str. 6.

PRILOGA 4

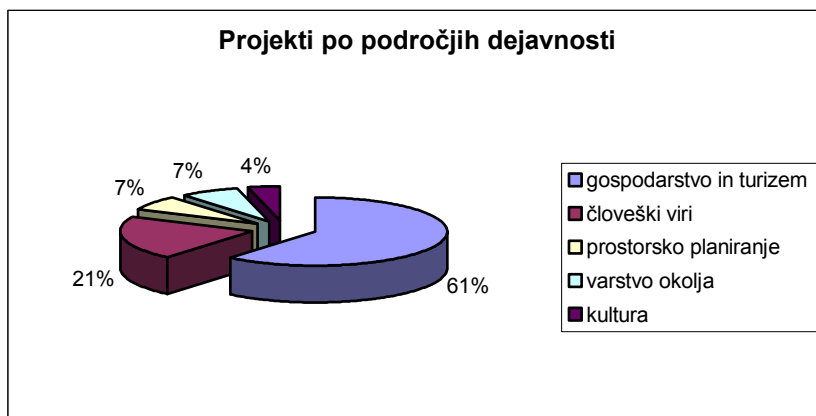
Tabela 3: Seznam izvedenih projektov Sklada za male projekte 1998

št.	Organizacija	Vodja projekta	Naziv projekta	Znesek donacije (EUR)
1.	Občina Komen Erik Modic		Ureditev Fabianijeve poti od Štanjela do Kobdilja	29.900
2.	GZS OE Koper Irena Bartolič		Kooperacija malega gospodarstva v Obalno-kraškem obmejnem območju Slovenija/Italija	18.750
3.	Nacionalni inštitut za biologijo	Branko Čermelj	Pristop k kvantifikaciji sluzastih agregatov v severnem Jadranskem morju	28.916
4.	Društvo rejcev drobnice iz Krasa	Miran Sotlar	Vračanje opuščeni kraških travnikov v kmetijsko rabo	23.920
5.	Znanstveno raziskovalno središče	Saša Pišot	Od identificiranih potreb podjetnikov k uspešnemu podjetniškem sodelovanju: Metodologija povezovanja interesov podjetnikov v čezmejno sodelovanje v slovensko.-italijanskem obmejnem področju	20.700
6.	Združenje ekoloških kmetov Obala	Boris Fras	Projekt območja ekološkega turizma in didaktike v obmejnem pasu	19.700
7.	Društvo jadralnih padalcev Adrenalin	Darko Kragelj	Ureditev območja Posočja za varno letenje jadralnih padalcev	5.000
8.	Kmetijsko veterinarski zavod Nova Gorica	Anka Poženel	Uvajanje ekološkega kmetovanja	12.280
9.	Visoka šola za management v Kopru	Mirella Cegljar	Slovenski jezik in kultura s poudarkom na osnovah managementa	9.800
10.	Občina Sežana	Vlasta Trebec	Priprava skupnega razvojnega programa za obrtno-podjetniško cono na Terminalu Sežana v povezavi z obrtno cono v Dolini in Zgoniku	25.000
11.	Občina Divača	Tanja Ravbar	Krasoslovno naravoslovna učna pot Divaški Kras	7.381
12.	Park Škocjanske jame	Albin Debevc	Raziskovanje in arhiviranje arheoloških ter paleontoloških najdb na območju parka Škocjanske jame in Trsta	16.000
13.	Fakulteta za pomorstvo in promet, Univerza v Ljubljani	Valter Suban	Sodelovanje z »Istituto tecnico nautico di Trieste«	16.800
14.	GZS OE Koper	Tomaž Može	Vpliv odprave meje na razvoj Obalno-kraške regije po vstopu Slovenije v EU	12.000
15.	Območna obrtna zbornica Nova Gorica	Nea Seljak	Študija: Mednarodni goriški sejem	19.705
16.	Zavod za gozdove Slovenije, OE Sežana	Andreja Poklar	Kraška naravoslovna učna pot za slepe Bazovica-Lipica	14.400
17.	Krajevna skupnost Otlica-Kovk	Danijela Likar	Ureditev tematske učne poti po Otlici in Kovku	10.400
18.	Mestna občina Koper	Drago Bratož	Prenova in prestrukturiranje mednarodnega mejnega prehoda Škofije	10.000
19.	Slow food društvo	Toni	Brda Baton – 3. mednarodno srečanje zrelih vin	8.000

		Gomišček		
20.	Razvojno društvo Breginjski kot	Pavel Tonkli	Čezmejne kolesarske in pešpoti po Breginjskem kotu – 2. faza	21.900
21.	Društvo brkinskih sadjarjev, Enota Hrpelje-Kozina	Danijela Volk	Študija: Brkinska sadna pot	6.080
22.	Občina Bovec	Cecilja Ostan	Prekomejne zimske kulturne prireditve	15.000
23.	Ornitološko društvo Ixobrychus	Iztok Škornik	Možnosti izvajanja izobraževalnih aktivnosti na zaščiteneh območjih v luči trajnostnega razvoja	20.000
24.	Kmetijsko veterinarski zavod Nova Gorica	Srečko Horvat	Učni center za predelavo mleka na kmetijah	20.000
25.	Območna obrtna zbornica Nova Gorica	Neda Seljak	Usposabljanje podjetnikov in svetovalcev OOOZ za čezmejno povezovanje enot malega gospodarstva in obrti	20.000
26.	RRA Severne Primorske	Mojmir Konič	Informativna gospodarska oddaja na televiziji	19.391
27.	Unione italiana Capodistria	Maurizio Tremul	Eksperimentiranje dejavnosti teledela	14.397

Vir: Regionalni razvojni center Koper

Slika 1: Področja izvedenih projektov iz Sklada za male projekte 1998

Vir: Regionalni razvojni center Koper

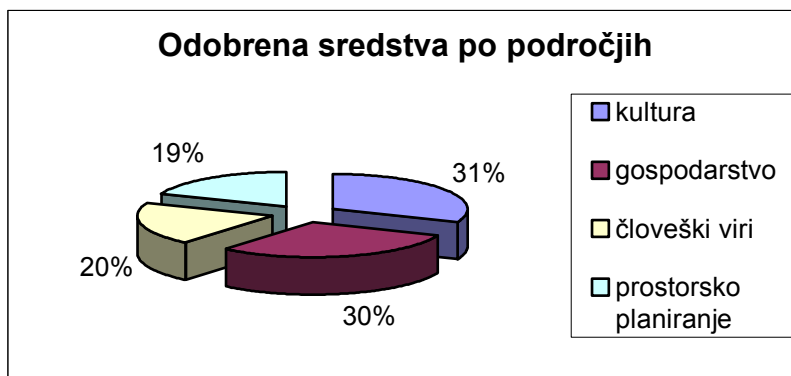
PRILOGA 5

Tabela 4: Seznam izvedenih projektov iz Sklada za male projekte 1999

Št.	Organizacija	Vodja projekta	Naziv projekta	Znesek donacije (EUR)
1.	Občina Sežana	Mateja Zavadlal Gomezal	Mladinski turizem na Krasu	100.000
2.	Ustanova Fundacija poti miru v Posočju	Zdravko Likar	Pot miru v Posočju	100.000
3.	Ozara Slovenija, enota Nova Gorica	Nataša Gadnik	Program širjenja socialne mreže za ljudi s težavami v duševnem zdravju	52.613,90
4.	Občina Komen	Erik Modic	Revitalizacija štanjelskega gradu	50.000
5.	Občina Kanal ob Soči	Nives Prijatelj	Povezovalne poti treh svetišč (Stara Gora -Marijino Celje - Sveta Gora)	49.717,90
6.	Razvojno društvo Breginjski kot	Pavel Tonkli	Čezmejne kolesarske poti in pešpoti – 3.faza	46.200
7.	Nacionalni inštitut za biologijo, Morska biološka postaja Piran	Vlado Malačič	Sistem za neprekinjeno čezmejno izmenjavo oceanografskih in ekoloških podatkov	62.090
8.	Kmetijsko-gozdarski zavod Nova Gorica, Sadjarski center Bilje	Nikita Fajt	Raziskave na avtohtonih slovenskih sortah češenj in sliv, tolerantnih in naravno rezistentnih	46.600
9.	Občina Idrija	Karmen Makuc	Dežela čipke	40.059,60
10.	LTO Sotočje, Tolmin	Janko Humar	Smaragdna pot – pozicioniranje in osnovana promocijska orodja	50.000
11.	Občina Bovec	Cecilja Ostan	Prekomejne prireditve	75.298
12.	Regionalni RTV center Koper - Capodistria, Radio Koper - Capodistria	Leon Horvatič	Evropska arena	48.342
13.	Visoka strokovna šola za podjetništvo, Portorož	Jaka Vadnjaj	Informacijsko središče za poslovne primere	22.858,60
14.	Območna obrtna zbornica Nova Gorica	Jože Elersič	Elektronsko posredovanje dela na daljavo	49.596
15.	Goriški muzej, Nova Gorica	Slavica Plahuta	Pustovanje na stičišču narodov in kultur srednje Evrope nekoč in danes	49.824
16.	Mestna občina Koper	Drago Bratož	Pot zdravja in prijateljstva - Parenzana	99.800
17.	Fakulteta za pomorstvo in promet, Portorož	Valter Suban	Simulacijska vaja reševanja nasedlega tankerja	30.000
18.	Park Škocjanske jame, Škocjan	Tomaž Zorman	Ureditev, predstavitev in oprema naravoslovne učne poti	27.000

Vir: Regionalni razvojni center Koper

Slika 2: Področja izvedenih projektov iz Sklada za male projekte 1999

Vir: Regionalni razvojni center Koper

PRILOGA 6

Tabela 5: Seznam odobrenih projektov iz Sklada za male projekte v okviru programa Phare čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2001

Naslov projekta	Prijavitelj	Partner
Izola – ulični muzej	Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran	Gruppo Archeologico Aquileiese; Centro di ricerche culturali: Comune di Terzo di Aquileia Občina Izola, TGZ – Turistično gospodarsko združenje
Hiša na meji	Cubist – Inštitut za kreativne študije	Kinoateljje
Abitanti	Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Piran	Gorski predel Ter Nadiža Brda (Torre Natisone Collio) Mestna občina Koper
Informacijsko izobraževalni center sito, tampo in digitalnih tiskarjev za tehnološki preboj primorske regije	Razvojna agencija ROD	Slovensko gospodarsko združenje Gorica; Gospodarska zbornica Slovenije – Območna zbornica za severno Primorsko
Okoljski regionalni informacijski sistem – Oris	Regionalni razvojni center Koper	Comune di San Dorligo della Valle – Občina Dolina; Občina Piran; Občina Izola: Mestna občina Koper
Umetniki dveh manjšin	Društvo pripadnikov italijanske narodne skupnosti - italijanska unija	Kulturni dom Gorica; Obalne galerije Piran; Skupnost Italijanov „Santorio Santorio“; Skupnost Italijanov „Giuseppe Tartini“
Rehabilitacija pljučnih bolnikov v dveh različnih zdravstvenih sistemih	Bolnišnica Sežana	Casa di Cura „Pineta del Carso“
Razvoj tržne znamke Idrijska čipka	Idrijsko - Cerkljanska razvojna agencija	Regione autonoma Friuli Venezia Giulia: Scuola Merletti – Gorica; Gimnazija Jurija Vege – poklicna šola čipkarska šola; Občina Idrija
Dober dan, Evropa	Javni Zavod RTV Slovenija - Regionalni RTV Center Koper - Capodistria	RAI Radiotelevisione Italiana
Po poteh dediščine brez meja	Občina Piran	Comune di San Dorligo della Valle – Občina Dolina; Regionalni razvojni center Koper
Čezmejno sodelovanje oseb s težavami v duševnem zdravju na področju kulture	Šent - Slovensko združenje za duševno zdravje - Enota Koper	Istituto di Ricerche Economiche e Sociali del Friuli-Venezia Giulia; Društvo prijateljev zmernega napredka; Društvo likovnih pedagogov Primorja;
Izpostavljenost anorganskemu in metil-živemu srebru in prizadetosti DNA pri ženah v rodni dobi iz območja mesta Idrija in obalnega območja Furlanije-Benečije-Juljske Krajine	Zdravstveni dom Idrija	Universita di Udine, Cattedra di Igiene ed Epidemiologia; Rudnik živega srebra v zapiranju d. o. o.
Razvoj tržne znamke in področja tematskega turizma kot celovit sistem območja občin slovenske obale in občin južne Furlanije	Občina Izola	Občina Terzo di Aquileia
Poti miru na Krasu	Občina Miren - Kostanjevica	Provincia di Gorizia; RRA severne Primorske d. o. o. Nova Gorica; Jamarski klub Temnica; društvo Soška fronta Nova Gorica; Turistično

		društvo I. Svit Goriški kras; Občina Komen
Čezmejna ekonomska kooperacijska struktura ob vstopu Slovenije v EU	GZS Območna Zbornica Severne Primorske	Camera di Commercio I. A. A.
Usposobljena delovna sila - predpogoj za razvoj ter povezovanje turizma, kmetijstva in naravovarstva na planinah zgornjega Posočja	Sirarsko društvo Tolminc	Ente Parco Naturale delle Prealpi Giulie
Vključevanje funkcionalno oviranih v normalne življenske tokove	Društvo paraplegikov Istre in Krasa	ANGLAT - Associazione Nazionale Guida Legislazioni Andicappati Trasporti; Društvo paraplegikov severne Primorske Nova Gorica
Ustvarjalnost mladih - morje interesov	Obalno društvo pedagoških delavcev	M.C.E. – Movimento di Cooperazione Educativa; Združenje Slovenski dijaški dom Srečko Kosovel
Postavitev filmske zbirke	Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica	Mestna knjižnica "Vincenzo Joppi" Udine
"Porton" - središče za obdelavo, oblikovanje in ohranjanje kamna	Občina Sežana	Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje; Regionalni razvojni center Koper – Centro regionale di sviluppo Capodistria
Jadranski lipan	Ribiška družina Tolmin	Ente Tutela Pesca del Friuli-Venezia Giulia
Program razvoja turizma in s turizmom posredno povezanih dejavnosti med Štanjelom in Devinom	Občina Komen	Slovensko kulturno društvo Igo Gruden; Osnovna šola Antona Šibelja Stjenka Komen

Vir: Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo, 2003.

PRILOGA 7

Tabela 6: Prioritetni ukrepi in projekti pri čezmejnem sodelovanju SLO/IT

Prioriteta	Trajnostni prostorski razvoj	Gospodarsko sodelovanje	Človeški viri in harmonizacija sistemov	Posebna podpora regijam, ki mejijo na države kandidatke	Podpora za sodelovanje
Ukrep	<i>Varovanje in spremljanje okolja in prostora</i>	<i>Izboljšanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij.</i>	<i>Usposabljanje človeških virov in inovativne pobude na trgu dela</i>	<i>Okrepitev čezmejnega okolju prijaznega transportnega sistema</i>	<i>Tehnična pomoč</i>
Primeri možnih skupin projektov	Geodetske podlage za prostorsko planiranje (že v teku), okoljski regionalni informacijski sistem	Skupni sistem informiranja, INPRIME, prestrukturiranje mejnih prehodov.	Informacijski centri za spodbujanje izobraževanja (CIPS – Center za informiranje in poklicno svetovanje)		
Ukrep	<i>Razvoj in okrepitev čezmejnih organiziranosti, infrastrukture in mrež</i>	<i>Čezmejno sodelovanje na področju turizma</i>	<i>Sodelovanje na področju kulture, komunikacij in harmonizacija sistemov</i>	<i>Medkulturno sodelovanje</i>	<i>Vrednotenje, obveščanje, oglaševanje in sodelovanje</i>
Primeri možnih skupin projektov	Povečanja varnosti plovbe v Tržaškem zalivu, navtična kartografija	Zasnove aktivnosti na prostem (vinske ceste, tematske poti,..), aktivnosti v zavarovanih območjih, skupna turistična promocija, pristanišča za potniški promet.	Raziskave in promocija srednjeveške dediščine, registri kulturne dediščine, uskladitev priznavanja izobraževalnih programov na obeh straneh meje,..		
Ukrep		<i>Čezmejno sodelovanje na področju primarnega sektorja</i>			
Primeri možnih skupin projektov		Geografska zaščita kmetijskih pridelkov in izdelkov, ohranjanje poseljenosti hribovskih območij.			

Vir: Strategija sodelovanja Slovenije v čezmejnih programih Interreg III A, poročilo iz delavnic, 2003.

PRILOGA 8

SLOVENIJA – Pobuda Skupnosti Interreg III

Tabela 7: Indikativne finančne alokacije v tekočih cenah iz leta 2003 (v EUR)

Program	2004	2005	2006	Skupaj
INTERREG III A	6.181.323	6.305.712	6.431.771	18.918.806
Slovenija-Italija	1.545.331	1.576.428	1.607.943	4.729.702
Slovenija-Avstrija	2.128.366	1.655.396	945.940	4.729.702
Slovenija-Madžarska-Hrvaška	2.507.627	3.073.888	3.877.888	9.459.403
INTERREG III B	1.081.732	1.103.500	1.125.560	3.310.791
Alpe	313.719	319.950	326.568	960.237
CADSES	732.012	746.550	761.992	2.240.554
ESPON	36.000	37.000	37.000	110.000
INTERREG III C	463.599	472.928	482.383	1.418.910
INTERREG IIIC Vzhod	423.599	432.928	442.383	1.298.910
INTERACT	40.000	40.000	40.000	120.000
SKUPAJ	7.726.654	7.882.140	8.039.714	23.648.508

Vir: Informacija o izvajanju PS Interreg III v Sloveniji, 2003.

PRILOGA 9: Tabela 8: Interreg III A – Odgovorne institucije

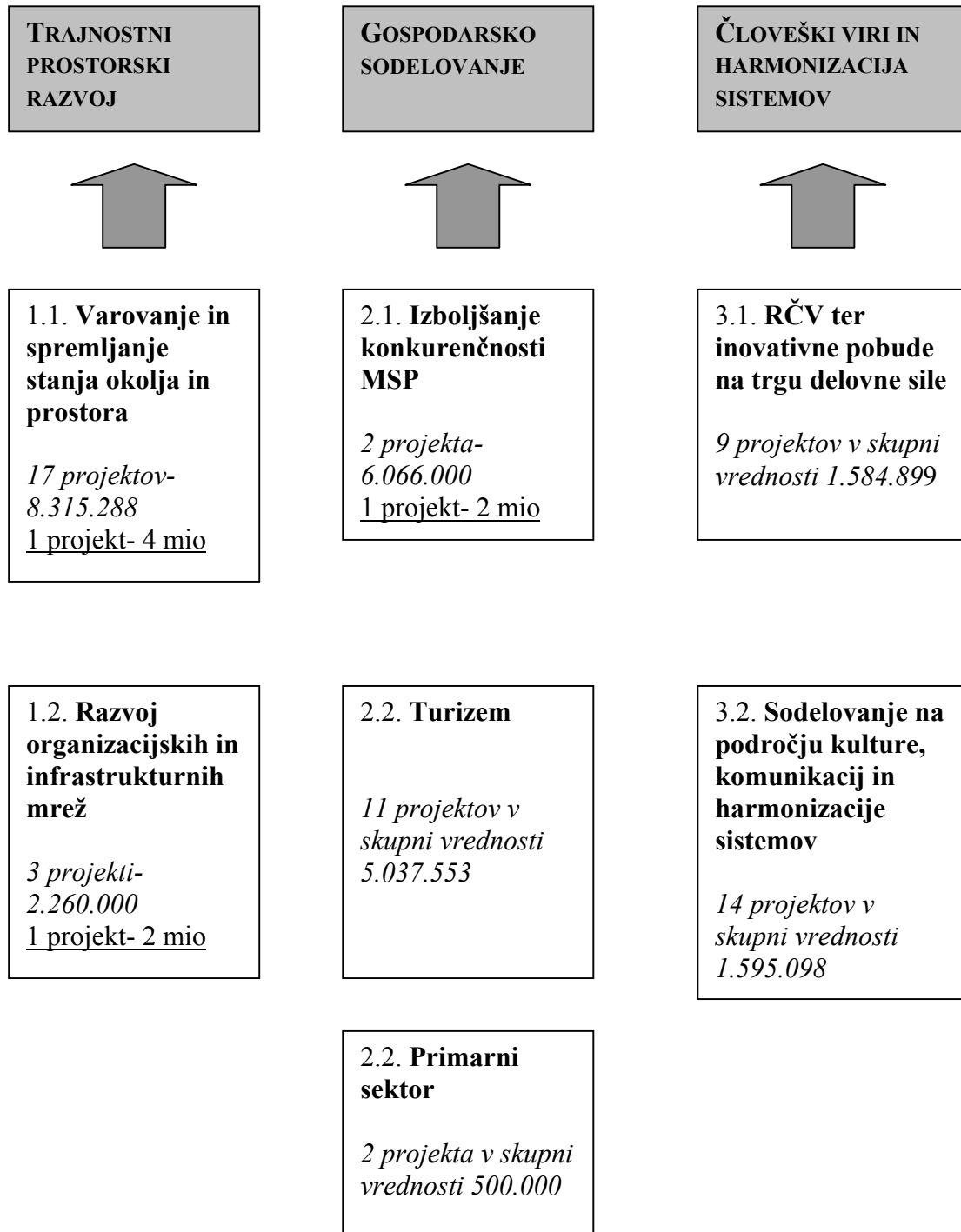
Program/Naloge	Slovenija/ Madžarska/Hrvaška	Slovenija/Avstrija	Slovenija/Italija
Organ upravljanja Organ odgovoren za učinkovito in uspešno upravljanje in izvedbo programa	Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj, Ljubljana	Urad zveznega kanclerja, Dunaj	Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina
Nacionalni organ Partnerski organ v sodelujoči državi odgovoren za upravljanje in izvedbo programa na ozemlju države partnerice	Madžarska: Urad predsednika madžarske vlade natančneje nacionalni urad za regionalni razvoj Hrvaška: Ministrstvo za Evropske integracije	SLO: Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj, Ljubljana	SLO: Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj, Ljubljana
Plačilni organ Organ odgovoren za prejemanje plačil iz EC in plačila prejemnikom	Ministrstvo za finance, Nacionalni sklad	Urad zveznega kanclerja, Dunaj	Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina
Plačilni pod-organ Pod-organ odgovoren za prejemanje plačil iz plačilnega organa in plačila prejemnikom v državi partnerici	Agencija za regionalni razvoj, Budimpešta, Madžarska		
Operativno izvajanje na projektni ravni Izvajanje programa na projektni ravni: pomoč pri razvoju projektov, sodelovanje pri pred-oceni projektov, spremljanje in preverjanje izvajanja projektov...	Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj s svojima regionalnima pisarnama, v Maribor-u in Štanjelu	Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj, Regionalna pisarna Maribor	Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj, Regionalna pisarna Štanjel
Finančni nadzor na prvi ravni (1st level financial control) 100% kontrola dejanskih stroškov projekta projektov	Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj, Ljubljana	Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj, Ljubljana	Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj, Ljubljana
Finančni nadzor na drugi ravni Preverjanje finančnega poslovanja celotnega programa	Ministrstvo za finance, Služba za nadzor proračuna	Ministrstvo za finance, Služba za nadzor proračuna	Ministrstvo za finance, Služba za nadzor proračuna
Skupni tehnični sekretariat Sekretariat za operativno upravljanje programa, pomoč Organu upravljanja	Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj, Ljubljana	Urad zveznega kanclerja, Dunaj, Slovenski član STS na ARR Maribor	Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina Slovenski član STS na ARR Štanjel

Vir: Informacija o izvajanju PS Interreg III v Sloveniji, 2003.

PRILOGA 10

SKUPNI PROGRAMSKI DOKUMENT SLO/IT 2000-2006 ter potrjeni projekti *Interreg III A* in *Phare CBC* v EUR (samo *ERDF* in *PHARE* sredstva)

Vir: Informacija o izvajanju PS Interreg III v Sloveniji, 2003.

PRILOGA 11

Tabela 9: Indikativna delitev sredstev po evropskih strukturnih skladih

v mio EUR, cene leta 1999

Dodeljene pravice za prevzem obveznosti	2004	2005	2006	Skupaj	Povprečna letna vrednost
1. ERDF	29.7	40.1	50.0	119.8	39.9
2. ESF	17.2	23.2	28.9	69.3	23.1
3. EAGGF	5.2	7.0	8.8	21.0	7.0
4. FIFG	0	0	0	0	0
Skupaj	52.1	70.4	87.7	210.1	70.0

Vir: Strateške usmeritve Enotnega programskega dokumenta z indikativno delitvijo sredstev Strukturnih skladov 2004-2006.

* zgoraj opisana razdelitev sredstev po strukturnih skladih ne vsebuje sredstev iz Pobud skupnosti.

Tabela 10: Razpoložljiva sredstva EU

v mio SIT, tekoče cene leta 1999

Dodeljene pravice za prevzem obveznosti	2004	2005	2006	Skupaj	Povprečna letna vrednost
1. Strukturni skladi	13.499	18.625	23.793	55.793	18.598
2. Kohezijski sklad	14.955	12.574	17.119	44.648	14.883
3. Interreg	1.814	1.853	1.890	5.557	1.852
4. Equal	492	503	213	1.508	503
Skupaj	30.761	33.555	43.191	107.507	35.836

Vir: Služba vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj – Kako do sredstev iz strukturnih skladov, 2003.